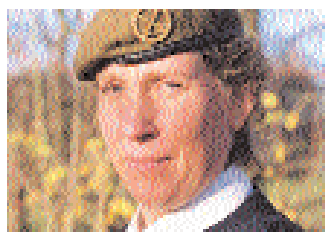

Skarpskyttarna får också rödpunktsikte
Snabbkopplad kikarförstoring utprovas på Hemvärnets stridsskola. ► 8

Susanne bryter gubbväldet
Första ordinarie kvinnan i rikshemvärnsrådet: Susanne Samuelsson. ► 19

Sörmländsk strid i gråzonen
Svårt veta graden av våld utan fiendesoldater framför sig. ► 22

Terroristen på FOT
"Jag är GD, jag tar befälet"
Specialskriven novell av Bengt Bergström. ► 34

Hemvärnet 5/6 2005

Väl gömd i Sörmlandsskogen

Annons

Annons

RIKSHEMVÄRNSRÅDET SÖKER

Ombud för hemvärnsrörelsen

Arbetsuppgifter och arbetsplats

- Du ska som representant för hemvärnsrörelsen säkerställa att medinflytandet för hemvärmets personal fungerar och utvecklas.
- Du är en länk mellan rörelsen och Försvarsmakten.
- Dessutom ska du delta i utredningsarbete samt företräda hemvärmets i kontakter med regering och riksdag, departement, myndigheter, organisationer och enskilda. Men även delta i hemvärmets internationella verksamhet.
- Viss arbetsledande funktion.
- Placering direkt under rådet vars ordförande tillika är rikshemvärnschef.
- Arbetsplats i Försvarsmaktens högkvarter på Lidingövägen i Stockholm.

Bakgrund och kvalifikationer

- Du är officer/hemvärnsbatal med lång erfarenhet av hemvärn och/eller frivillig försvarsverksamhet.
- Erfarenhet från föreningsarbete är en merit.
- Du är utåtriktad, analytisk, kan arbeta självständigt och har god samarbetsförmåga.
- Dessutom måste du kunna uttrycka dig väl i såväl tal som skrift på svenska och engelska.

Anställningsform
Vissstidsanställning, heltid,
från rikshemvärnstinget i nov 2007.
Möjlighet till förlängning.

Lön och övriga anställningsvillkor
Efter överenskommelse.

Tillträde
Snarast.

Upplysningar
Brigadgeneral Roland Ekenberg
tel 08-788 97 73,
mob 070-213 42 37
eller överstelöjtnant Thomas Johansson
tel 08-788 97 89,
mob 070-346 81 89.

Ansökan
Med CV och referenservill vi ha snarast
men senast 2006-01-10.

Rikshemvärnsrådet
FÖRBE RIKSHV
107 85 STOCKHOLM

www.hemvsn.se/mil.se

Ingenting är som ett ting

Med den varma senhösten förbytt till ett mer vinterlikt landskap utanför tågfenstret skriver jag denna ledare som fylls av förstagångsupplevelser.

Jag har genomfört min första inspektion. Premiären hos sörmlänningarna kändes trygg, eftersom jag tidigare tjänstgjort som fördelningschef i gamla Milo M och känner till området sedan otaliga krigsplanläggningsövningar.

Vi fick se ett brett spektra av övningar och verksamhet som visar att Sörmland är på rätt väg. Överallt träffade jag på entusiastiska hemvärnare och duktiga instruktörer såväl ur Sörmlandsgruppen som ur hemvärnets egna led.

Ett mycket intressant moment utspelades i Nyköping, där en krissituation hade uppstått vid Studsviksanläggningen. Alltså ett rejält gråzonsläge som satte alla deltagare på ordentligt prov. Tack för en god introduktion

Under hösten har vi haft ett möte med MD-gruppcheferna. Det viktigaste för mig var att lära känna dem och att följa upp omstruktureringen. När ni läser detta har jag också besökt huvuddelen av grupperna för att sätta mig in i verksamheten.

Riksdagen fattade den 16 november beslut om att lägga ned MD-organisationen och överföra MD-grupperna till förband. Glädjande nog kan jag konstatera att arbetet med överföringen till förband går bra, endast några detaljer återstår att hantera vid respektive garnison. Jag uppfattar att såväl förbandschefer som MD-gruppchefer har gjort och gör ett gediget arbete. Det enda som just nu hänger lite i luften är hur insatssystemet praktiskt ska utformas. Detta måste vara klarlagt till årsskiftet och arbetet pågår intensivt.

För dig som enskild hemvärnssoldat märks ingen skillnad, i alla fall inte till det sämre. För vår organisation är detta framför allt en omläggning av lednings- och lydnadsförhållanden på regional nivå.

Mina tankar kretsar mycket kring vad som diskuterades vid tinget. För det första tycker jag att alla kan känna sig stolta. Under tre dagar har vi stött och blött synnerligen viktiga frågor på ett sätt som gjort det möjligt att fatta visa beslut och lägga en hel del bakom oss. Nu kan vi koncentrera oss på viktiga framtidsfrågor. Till er som fick era motioner avslagna: Ert arbete har inte varit förgäves. Vi tar intryck av era synpunkter.

Ett nytt rikshemvärnsråd, som är er förlängda arm in i "maktens boning" har valts. Jag tycker att valberedningarna lyckats i sina ansträngningar att få en bred representation med god spridning såväl till ålder, kön som befattningar i hemvärdet. Jag ser fram emot ett fruktbart samarbete med dessa rådsmedlemmar.

Till avgående råd vill jag gärna säga, att under den korta tid jag fått med er har jag upplevt ett härligt samarbetsklimat. Ni har satsat rejält för att föra hemvärdet framåt. Ni har också varit ett stort stöd för mig under min första tid och gjort ett hästjobb med förberedelserna för tinget. Ett stort tack till er alla.

Namnfrågan kunde avgöras utan omröstning. För mig är detta en styrka eftersom det är av stor vikt att hemvärnsrörelsen är enad. Det är också så att namnet Nationella skyddsstyrkorna "äger" vi redan i och med att förbandstyp 03 Nationella skyddsstyrkor endast består av hemvärnsförband. Det står oss således fritt att i vissa sammanhang begagna denna benämning. Jag kommer snarast att utge bestämmelser för hur den kan användas ihop med namnet hemvärdet.

Den fråga som debatterades mest under tinget var vitaliseringen av medinflytandet. Ett väl fungerande system på plutons- och kompaninivå är den främsta garanten för att vi har ett bra medinflytande som för vår verksamhet framåt.

Det nyvalda rådet ska under våren detaljutforma den modell som tinget fattade beslut om. Resultatet kommer att remitteras ut i organisationen innan vi går till fastställande.

Tinget fattade också beslut om att låta rikshemvärnsrådet anställa en hemvärnsombudsman. Denne kommer att hjälpa rikshemvärnsrådet och mig att säkerställa kvalitén i arbetet med medinflytandet. Tjänsten inrättas på försök för en tid av två år och skall avrapporteras till tinget 2007. Medel för detta tas inte från hemvärnets utbildning.

För mig är en hemvärnsombudsman också en viktig del i vitaliseringen av medinflytandesystemet och jag är övertygad om att detta kommer att stärka oss betydligt.

Jag vill avslutningsvis tillönska er alla en riktigt God Jul och ett Gott Nytt Hemvärnsår.

ROLAND EKENBERG
Rikshemvärnschef

FOTO: ULF IVARSSON

"För dig som enskild hemvärnssoldat märks ingen skillnad, i alla fall inte till det sämre."

Muren måste rivas

FOTO: ANDERS KÄMPE

På en middag för en del år sen berättades en rolig historia om bonden som fick rågen nedriden av kavallerister: "Ur vägen bonnjävell!". Bonden vågar inte protestera. Hemma förklarar han bara ynkligt: "Säga vad man vill om officerare, men de uttrycker sig så man förstår". Vi skrattade artigt. Men med blandade känslor. Här blottas forna tiders officerares förakt för civila och även de civilas underlägsenhetskänslor. Officerskåkens uppblåsthet förlöjligas å andra sidan på ett träffande sätt i dåtida skämttidningar som Strix: "För bövelen, Amanda, gå i takt".

Hur är det i dag? Jo, bättre. Värderingarna i försvaret skiljer sig inte från dem i samhället i övrigt. Men i en undersökning som gjorts av Bi Puranen framträder dock en dramatisk klyfta mellan officerare och civilanställda.

De civila upplever inte att deras kompetens tas tillvara. Om detta säger ÖB att något måste göras eftersom organisationen annars tappar effekt. Han kan inte acceptera att det är en sånt avstånd mellan officerare och civilanställda. Han säger rent av: "Vi respekterar inte individen i dag. Muren måste rivas."

Tidningens praktikant Malin Nilsson berättar i sin krönika i nr 2/2005 om hur hon i flera fall osynliggjordes. Malin är ung, kvinna och civil – kan det vara förklaringen? Hon talar fortfarande om sitt möte med generalen Michael Moore som ett lysande exempel på motsatsen. Men ska det behöva vara något speciellt att bli sedd?

Man skulle kunna tänka sig att situationen är bättre i hemvärnet med dess blandning av civil och militär kultur. Och rikshemvärnsavdelningens enkät om attityderna ger lugnande besked. Vi trivs, och bemötandet av kvinnor får undersökningens högsta medelbetyg. Ändå berättar två kvinnliga hemvärnssoldater från Älvsborg i en insändare i detta nummer att de önskar sig ett mer könsneutralt mottagande ute på förbanden och kurserna. "Vi vill kunna röra oss i manliga miljöer utan att få skamliga förslag, närgångenhet och kommentarer om att vi är lika duktiga som vi är söta."

På frågan om tidtabellen för att införa Försvarsmaktens nya värdegrund svarade ÖB: Nu, nu, nu. Det är bara att instämma.

ULF IVARSSON
chefredaktör

Daniel Johansson
på sin o-plats.

FOTO: ULF IVARSSON

5 Hemvärnsnytt

Hemvärnet får en roll i terrorismbekämpning. Personalen trivs i hemvärnet.

15 Rikshemvärnstinget

Namnfrågan begravdes. Medinflytandet reformeras. Ombudsman anställs.

22 Inspektion i Sörmland

Öva mindre i skogen och syns mer i tätorterna, sa rikshemvärnschefen.

26 Militärdistriktet läggs ned

30 Porträtt

Reservkaptenen Anders Åhlgren driver otåligt fram en förnyelse av Jönköpings bataljon.

32 En kustbataljon med bett

Östergötlands kustbataljon tar första stöten vid flyktinvågor.

33 Ni måste marknadsföra er

Tre ungdomar intervjuas om sina kunskaper om hemvärnet.

34 Novell

36 Landet runt

39 Kultur

40 Debatt

Hobbyrörelse eller förband.

44 Högvakt

Man tänker inte på det, men Drottningholmsvaken är viktigare, där skyddas människor.

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet

Nummer 5/6. December 2005. Årgång 65

Besöksadress

Lidingövägen 24
Stockholm

Postadress

Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson

Tel: 08-788 97 38. E-post: hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent: Pia-Lena Jansson

Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form: Forsberg Grafisk form AB

Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/5 nr: 100:-

Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Bengtsson & Sundström Media

Tel: 08-10 39 20

Fax: 08-10 39 15

E-post: marcus.svinhufvud@bs-media.se

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manus- och annonsstopp	Utkommer
1-06	13 januari	24 februari
2-06	3 mars	21 april

TS-kontrollerad upplaga 2004: 59 900 ex

Tryck: Color Print Sweden, 2005

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Kravaller inget för hvsoldater

Inga inbrytningar och fritagningar men väl bevaka och larma kan bli en ny uppgift vid terrorism.

● Försvarsmakten välkomnar förslagen i den så kallade stöd-utredningen om att ställa upp med resurser vid terroristan- grepp eller i exceptionella fall annan grov brottslighet. Utredningsmannen Olof Egerstedt föreslår att i princip endast anställda och kontrakterad personal ska få delta, pliktpersonal i undantagsfall. Men samtidigt utpekas hemvärnets insatsplutoner och skyddsvaktsutbildade i kapitlet som handlar om "några viktiga resurser av intresse för terrorismbekämpning".

Ett hinder är då att de beredskapsavtal som 15–20 procent av personalen i insatsplutonerna har i dag inte räcker. Arbetsgivaren kan vägra att släppa sina anställda utan att det får några konsekvenser.

Avskrevs direkt

Läser man budgetpropositionen noga står där faktiskt att Försvarsmakten ska kunna bistå andra myndigheter för att skydda viktiga samhällsfunktioner och infrastruktur vid hot eller insatser mot civila mål och vid insatser mot terrorism. Bland de "relevanta resurserna" nämns hemvärnsförband.

Att soldater skulle användas mot demonstranter eller upplopp avskrivs däremot direkt. Redan i direktiven till Olof Egerstedts utredning heter det att uppdraget inte ska omfatta brottslighet som polisen normalt hanterar. Som exempel tas situationer som den i Göteborg under Europeiska rådets möte 2001.

Olof Egerstedt betonar i en intervju i Sydsvenska Dagbladet att militära insatser inte kommer att begäras vid kravaller, demonstrationer, upplopp eller mot fotbollshuliganer.

Försvarsmakten vill inte heller sätta in sina resurser mot, som det heter, ordningsstörande eller kriminella verksamheter.

I dag finns ingen lag som gör det möjligt för Försvarsmakten

Framtida hemvärnsuppgift? En terrorist har skadats och tas om hand för sjukvård.

att skydda civila anläggningar mot brottsliga angrepp. I förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet står det i paragraf 7 att försvarets personal inte få användas i situationer där det finns risk för att man kan komma att bruka våld eller tvång mot enskilda.

Juristerna reagerade

Det var därför juristerna på högkvarteret reagerade mot att hemvärnsmän stoppade civila under kungajakten på Halle- och Hunneberg för en del år sedan.

Nu finns bara nödvärnsrätten att luta sig mot om det blir nödvändigt att bruka våld. Eventuella framtida situationer där en hemvärnssoldat skjuter på civila är det som gör en del tveksamma till samövningar. Men sådana är helt i sin ordning.

– Fler och fler övar stöd till polisen och det är precis på gränsen till vad vi kan göra med nuvarande lagstiftning, vilket jag tycker är lämpligt, sa rikshemvärnschefen på ett möte med rikshemvärnsrådet.

I rikshemvärnsavdelningens yttrande över stödutredningen heter det också: "För att få ett bra resultat krävs att övningsverksamhet inleds med polisen".

Försvarsminister Leni Björk-

lund förklarade inför ombuden på rikshemvärnstinget att hon överläter till Försvarsmakten att avgöra om hemvärdet ska utnyttjas som stöd till polisen vid terrorism.

Försvarsmakten avgör

– Skarpa stridsituationer är främst en fråga för vissa specialförband. Men skydda och bevaka kan bli aktuellt för hemvärdet om det finns hot mot ett stort antal skyddsobjekt. Framför allt behöver man öva för att få praktiska erfarenheter av att lösa uppgifter tillsammans.

Detta uttalande kommenterades senare av rikshemvärnschef Roland Ekenberg med orden:

– Jag vill vara lika försiktig som försvarsministern. Jag konstaterar att Egerstedt nämner våra insatsförband och skyddsvakter. När det behövs en bevakning av skyddsobjekt på bredden är vi utmärkta.

Och i sitt tingsstal tog även försvarets insatschef Jan Jonsson frågan.

– Om vi får uppgifter vid terrorism och grov kriminalitet ställer det krav på både kompetens och volymer. Det ligger en del arbetsuppgifter framför oss som berör hemvärdet och avtalsorganisationerna.

Till Hallandsposten säger Jan Jonsson att bekymret för polisen är att det finns alldeles för många sårbara punkter i samhället som kan utsättas för sabotage.

– Polisen vill inte bli låst i fasta uppgifter, något som vi klarar av ganska enkelt med soldater och hemvärn. Polisens insatschef ska fatta beslut om vilka uppgifter militären ska lösa, men med polisens befogenhet får då soldaterna rätt att bruka våld.

De övningar som ägt rum i år med fokus på terroristbekämpning är utan tvekan sanktionerade från högsta nivå. På Folk & Försvars konferens i januari sa försvarsministern att polis och militär kan sätta igång att öva tillsammans direkt.

Ej inbrytningar

Försvarsjurist Göran Olsson säger att den här typen av händelser borde bli utomordentligt sällsynta. Inte ens vid kravaller liknande dem vi sett i Frankrike under hösten hade militär satts in om den nya lagen gällt, bedömer han.

Hemvärdet kan komma ifråga för i första hand logistik men också bevakning.

– Jag tror inte att det är tänkt att hemvärn ska användas för inbrytningar och fritagningar utan snarare bevakning, att observera och larma.

– I yttersta förlängningen kan en lag ändå innebära att hemvärnssoldater skulle kunna bruka våld mot enskilda. Men då är våldsanvändningen reglerad i lag och den soldat som skjuter en misstänkt har laga befogenheter att stödja sitt handlande på.

Hemvärnssoldater är en del av Försvarsmaktens personal. För att kunna verka i sammanhanget måste de frivilligt skriva på en ny sorts avtal. Sådana ska först konstrueras och gå igenom hela den demokratiska beslutsprocessen.

Text: Ulf Ivarsson

Foto: Anders Kämpe

Personalen trivs i hemvärnet

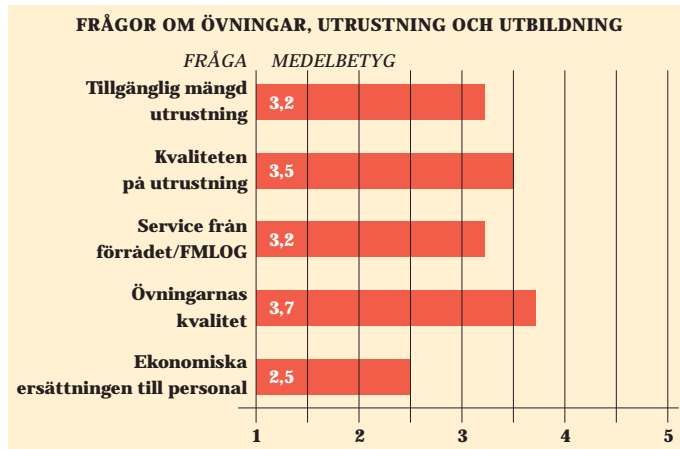
Verksamheten i hemvärnet får höga betyg av personalen framgår det av rikshemvärnsavdelningens enkät.

● Omodern materiel och dåliga övningar är snart ett minne blott. Nu säger sig de flesta vara nöjda med utrustningen och utbildningen. Man är däremot missnöjd med det ekonomiska utbytet. Mer än hälften av de som svarade i rikshemvärnsavdelningens enkät anser att ersättningen är dålig eller usel.

Personalvården får genomgående höga poäng på en femgradig skala. Bemötandet av kvinnor får undersökningens högsta medelbetyg. Invandrare och sexuella minoriteter behöver inte heller känna sig främmande i hemvärnet. Även dessa bemöts väl.

Lägre betyg sätter personalen på frågan om man får stimulans i form av belöningar och utmärkelser. Mer kan tydligen också göras för att ha roligt. Snittbetyget blir där nära gränsen för godkänt. Den allmänna stämningen i hemvärnet får ändå betyget godkänt till utmärkt av 88 procent av de svarande.

Medinflytande verksamheten rankas högt. "Godkänt", "bra"

Trendbrott. Kärnan i hemvärnet, utrustning och övningar, får bra betyg. Mindre nöjda är personalen med ersättningarna.

eller "utmärkt" svarar 84 procent. Nästan lika många, 80 procent, uppger att det finns en lyhördhet för personalens synpunkter.

Välinformerad pesonal
När det gäller information får frågan om tidningen Hemvärnets kvalitet det klart högsta betyget. Mer än två tredjedelar anser att tidningen är "bra" eller "utmärkt". Hälften anser att det

vore en "dålig" idé att ersätta tidningen med några sidor i Försvarsmaktens tidning *Insats & Försvar*. Informationen på internet får med marginal godkänt. Personalen är välinformerad anser 82 procent. Däremot tycker drygt 40 procent att informationen till allmänheten, värnpliktiga och ungdomar är dålig eller ännu sämre (58 procent tycker att den är godkänd eller ännu bättre).

– Med den ringa budget som finns för reklam är detta knappast något att förvänas över, säger informationschef Sune Ullestad, rikshemvärnsavdelningen.

Undersökningen gjordes av statistiker Tore Lundström som en brevenkät till 1000 slumpvis utplockade medlemmar som tjänstgjort under 2003 och 2004. Formuläret bifogades nr 3/2005 av denna tidning och en påminnelse som separat brev.

Svarsfrekvensen blev 41 procent vilket innebär att resultatet är direkt representativt för 18 000–19 000 personer aktiva i hemvärnet.

Utöver svaren på enkätfrågorna har många lämnat kommentarer och förslag som rikshemvärnsavdelningen tar hänsyn till i sitt fortsatta arbete.

– Jag vill gärna tacka alla som deltagit i enkäten. Syftet är att ta tillvara personalens kunskaper om hur hemvärnet fungerar och kan förbättras, säger Sune Ullestad.

Text: Ulf Ivarsson

Diagram: barbro forsberg

Kort och täckande HvH-dilemma

Arbetet med en ny hemvärnshandbok går långsamt framåt. Målet är nu att ha den klar andra halvåret 2006.

● Ersättningskapitlet är färdigt men i de andra återstår mängder av justeringar. I några fall är det mer formellt, som till exempel att "hemvärnssoldat" ska in överallt där det i dag står "hemvärnsman". Men samtidigt som HvH växer fram tvingas staben och rådet också ta ställning till en rad tyngre ändringar. Vad gäller för hemvärnets beredskap

om och när stödutredningen klubbats av riksdagen. Nya kontrakt måste då skrivas. Ska befattningen extra hvman finnas kvar? Vad ska FM göra av företagshemvärnen, som det fortfarande finns rester av trots att driftvärnets lagts ned. Kan 70-åringar verkligen få vara med i insatsplutonerna? Ska man få bli veteran redan vid 60?

Reservofficerarnas ställning i hemvärnet finns inte beskriven alls i dag – ska det vara med?

– Dilemmat är att HvH ska vara tydlig, kort och samtidigt täckande, säger Christer Wulff, som håller ihop arbetet. Risken är annars att var och en gör sin egen tolkning.

Bok och webb

Så är fallet med vad som är övrig tid respektive kontrakterad tid, trots att staben informerat gång på gång.

Nuvarande handbok finns både tryckt och tillgänglig på nätet och så blir det sannolikt även denna gång.

– Både bok och webb, säger rikshemvärnschef Roland Ekenberg, som också vurmar för ett enkelt språk.

– Det får inte stå "FörbEriks-hv" utan hellre "central nivå". Vi vet aldrig hur länge det dröjer till nästa omorganisation av högkvarteret.

Med en läsvänlig HvH och en målkatalog som talar om hur utbildningen ska gå till klarar sig förbandscheferna långt. Men den måste bli färdig någon gång och då får vi acceptera smärre fel, ansåg revisor Krister Willén då arbetet diskuterades av rikshemvärnsrådet.

Ulf Ivarsson

● Ny infochef för Försvarsutbildarna.

Per Klingvall är ny informationschef för Centralförbundet för Befälsutbildning (CFB), som från årsskiftet heter Försvarsut-

bildarna. Per Klingvall tillträdde befattningen 15 september 2005. Han är kommer från en tjänst vid Försvarsmaktens Högkvarter, Opil. Han är överstelöjtnant.

Vi har militärterritoriell soppa

Svenska försvaret gör sådant som vi får internationella guldstjärnor för. Men verksamheten saknar koppling till vår egen hotbild.

● Det menar Wilhelm Agrell som också ger en ironisk bild av hemvärnet.

Nu har det smak av ärtsoppa, 20-mannatält, blöta marschkängor och uniform modell -39.

55-årige Wilhelm Agrell är historiker, freds- och konfliktforskare, samhällsdebattör och författare. I rollen som debattör inom krig och konflikter har han varit välkänd i media i ett kvartssekel nu. Plattformen för hans inblick i denna värld är först barndomens fascination för krig och de stora slagen under andra världskriget. Därefter är det den akademiska banan med en docentur i historia och som lektor vid Lunds universitet i freds- och konfliktforskning.

Vi träffar honom på hans arbetsplats i Idéonområdet i utkanten av Lund.

Han har pressat in en timma mellan föreläsningar på universitetet, föredrag runt om i landet och manuslämning till ständigt pågående bok- och artikelprojekt. Som intervjuad försvarsdebattör är han en rubriksättares önskedröm. Han har närmast dräpande, men ändå akademiskt ironiska beskrivningar av det mesta som har samband med krig, konflikter, säkerhet och terrorism.

Innan vi ens hunnit fråga kommer en inledande analys av läget i Irak där han börjar i stormakternas bildande av Irak runt första världskriget.

– Det kommer att sönderfalla i etniska regioner under våldsamheter. Nu är det ett lägnivåkrig med en utbredd våldsnivå som kommer att öka. Man kan jämföra det med vad som hände i Jugoslavien, eller ännu tidigare i Vietnam eller Algeriet. I Irak är det ju nu en total instabilitet där ockupationsstyrkorna kanske vinner städer två gånger, förlorar igen och tar tillbaka en tredje gång.

Han är mycket skeptisk till det som nu sker med det svenska försvaret.

Det saknas samsyn.

– Svenska försvaret befinner sig i ett stadium av förvirring. Det hävdar den kände freds- och konfliktforskaren Wilhelm Agrell.

– Det är svårt att se vart utvecklingen är på väg. Demontering- en verkar gå rätt, men vad som kommer istället är mer osäkert. Känslan är uppgivenhet och obalans och att det saknas samsyn. Att bli av med materiel och skicka mycket till baltstaterna går ju an. Men vad gör man med all överbliven personal? I Latinamerika säger man om en del stater att de har fler generaler än soldater. Vi är på väg mot fler överstelöjtnanter än soldater.

Odefinierbart hot

Den nya världsbilden är ju att järnridån är borta, det kalla kriget är över och istället har vi ett internationellt terroristhot som är svårt att definiera och försvara sig mot.

– Ja, det territoriella försvaret är ju nu helt i skymundan. Vi har fått en militärterritoriell soppa. Det viktigaste nu är tydligen att sätta ut flaggan internationellt.

Före 11 september 2001 hade vi ingen diskussion om paramilitära attacker. Om vi skulle drabbas så uppstår ett nytt traumatiskt läge där Sverige skakas om helt. Palmemordet är ett exempel på den stämning som kan uppstå. Men vi måste nu klara ut ansvarsfrågan polis-militär inom den nya hotbilden. Detta borde klaras inom några månader, inte som nu flera år.

Lappar och lagar

Wilhelm Agrell är övertygad om att en terroristattack i Sverige skulle framtvinga ett politiskt engagemang som ger en annan beslutsordning.

– Vi har ju kvar den gamla myndighetsrollen från kalla kriget. Vi lappar och lagar på gammalt sätt, men det blir inte nytt och bra. Nedrustningen av det svenska försvaret är inte folkligt förankrad. Förvirringen är större bland gemene man än inom försvaret. Värnplikten håller på att avskaffa sig själv, men ingen tar i det. Det svenska försvaret håller tyvärr på att förändras mest genom icke-beslut.

Nedrustningen av försvaret tror han också kan skada integritationen i Sverige.

– Ja försvaren har i många kulturer varit starkt nationsbyggnad, som i Finland och Israel. Det är alltså en stark identitetshöjning för invandrare att få göra lumpen. Hade vi fått in fler invandrare i försvaret, då hade vi också integrerat fler invandrare i samhället.

Precis som flera andra debattörer menar han att demokratin i Sverige liksom i andra länder successivt kan påverkas av terrorhoten.

– Det har vi ju egna exempel på. Efter 9 april 1940 infördes i Sverige en rad inskränkningar i demokratin. Det är en mörk parentes i vår historia eftersom vi tyvärr gick tyskarna till mötes i mycket. Det paradoxala blir att demokratin lånar metoder av diktaturen för att bevara demokratin.

Men det finns risk att man övertolkar det till att detta skulle vara terrorismens syfte.

Sarkastisk

Han har närmast sarkastiska liknelser när han beskriver hemvärnets roll i det nya försvaret.

– Det territoriella försvaret kan aldrig lösas på annat sätt än med frivillighet. Hemvärnet blir nu alltså viktigare när allt fler reguljära förband försvinner. Men frivilligheten måste byggas på annat sätt än den gamla kompletteringen. Vi måste tänka på hemvärn och frivillighet i andra termer än vi gjorde förr. I den gamla försvarsstrukturen var hemvärnet som gräsuggorna längst ner i näringskedjan och fick ta hand om det som blev över. Därför är det nu symboliskt viktigt att hemvärnet får ett nytt namn som passar in i en helt ny roll.

Text & foto:
bengt Plomgren

Mittsverige blir tomt

● Rekryteringen till hemvärnet mår bra av att regementscheferna får ansvaret för utbildningen, anser rikshemvärnschefen Roland Ekenberg.

– Medvetenheten om hemvärnets betydelse kunde vara större internt så mot den bakgrunden är det mycket positivt att förbandscheferna lär känna oss, sa

han på en träff för MD-gruppcheferna i oktober.

Det är dock långtifrån hela svaret på rekryteringsproblemet.

– Det behövs en palett som skulle gjort Picasso avundsjuk. Mellan Livgardet och I 19 tas i princip inga värnpliktiga ut. Mittsverige blir tomt, vilket är mycket olyckligt.

Skarpskyttarna får tillbaka stoltheten

Skarpskyttarna kammade noll när hemvärnet fick rödpunktsikten. Men nu sätter HvSS igång försök som kan leda till att även skarpskyttarna drar nytta av tekniken.

Enkelt snäpp. Kikarförstoringen monteras sekunds snabbt genom att man trycker och vrider fast den på skenan bakom rödpunktsiktet.

● Det gamla kikarsiktet kan inte användas tillsammans med rödpunktsiktet då fästet är gjort för ak 4 utan så kallad picatinny-skena. Skarpskyttarna kan alltså inte byta ut sina vapen och går miste om finessen med rödpunktsiktet.

Major Tommy Lacandler på Hemvärnets stridsskola har nu för försök fått några uppsättningar kikarförstoringar med snabbfäste, som enkelt kan snäppas fast bakom rödpunktsiktet. Optiken förstörar tre gånger och den röda pricken blir mer distinkt än förut.

Det är inte frågan om någon ny materiel. Den finns redan framtagen för amerikanska vapen och passar även det svenska siktet.

Större precision

En ak 4B förvandlas till skarpskytteversion genom att man plockar fram kikarförstoringen, trycker och vrider fast den på skenan bakom rödpunktsiktet.

Ingen särskild inskjutning krävs. Skarpskytten kan glädja sig åt att få rödpunktsiktets alla fördelar och dessutom större precision än förut, eftersom siktet sitter fastare på vapnet än kikarsiktet på ak 4.

Skjutning i nedsatt sikt underlättas markant jämfört med tidigare. Härkorset i kikarsiktet är svårt att se i svagt ljus. Men med den här kombinationen går det att sikta till och med mot mynningsflammar i kolmörker. Skarpskytten får alltså samma möjlighet till strid i mörker som övriga skyttar. En ak 4 B med förstoring är med andra ord ett minst lika bra vapen för skarpskytten som hans gamla.

Kikarenheten kan även användas som observationskikare.

Alternativet att sätta ett nytt kikarsikte på picatinny-skenan har valts bort med tanke på risken för att bli avslöjad av en motståndare som använder laser för att upptäcka optik och sedan skicka en laserstråle in i

riktmedlet för att slå ut målet.

– Det är den kommande hotbilden som vi skyddar oss emot, säger Tommy Lacandler.

Ja till nya tester

Rödpunktsiktet är mycket svårt att upptäcka med optiksökare, särskilt med retroreflexskyddet nere och helt omöjligt med främre locket stängt.

Under hösten och vintern ska en grupp skytteinstruktörer testa vad utrustningen går för och några skarpskyttar planeras ingå i en referensgrupp.

Stabschefen på rikshemvärnsavdelningen, överstelöjtnant Thomas Johansson har sagt ja till försöken.

Lösningen är billig jämfört med att utrusta skarpskyttarna med nykonstruerade kikarsikten. Och skarpskyttarna återfår en del av den stolthet de förlorade när kompisarna kvitterade ut vapen med rödpunktsikten.

Text & foto:
Ulf Ivarsson

Hemvärnshund vann SM

● Hundföraren Sven Hemmingsson med sin labrador Mandyli-kes Xplicit vann SM 2005 för bevakningshundar. Ekipaget är hemmahörande i Blekinge och Västra bataljonen, 13:e kompaniet. Många i publiken var imponerade av hundarnas prestationer i spår, patrullering, upplettande och lydnad.

– Kan bevakningsekipagen visa upp vad jag har sett i dag för förbandscheferna hemma så kan cheferna skriva om sina stridsplaner, för med bevakningshundar i förbandet öppnar sig en helt ny värld. Med hunden får vi större precision och spar en massa tid och resurser när vi ska ta ett objekt säger major Mats Stedt, rikshemvärnsavdelningen.

Hundtjänsten är en viktig del i Försvarsmakten och även högkvarteret fanns på plats för att inspektera SM-hundarnas förmåga genom brigadgeneral Jan Salestrand.

– Det är första gången jag är på ett hund-SM, men imponeras av hur skickliga och professionella ekipagen är. Jan Salestrand är ingen novis på området utan har god erfarenhet av hundtjänst inom Försvarsmakten genom olika utbildningar och befattningar. Nu var det ett tag sedan han höll i ett koppel men kan fördelarna och vet nyttan av hundar i Försvarsmakten.

Bo Eriksson

Skickligt. Brigadgeneral Jan Salestrand imponerades av bevakningsekipagen.

”Hemvärnet. De nationella skyddsstyrkorna”

● Det är tillåtet att i vissa sammanhang använda begreppet ”De nationella skyddsstyrkorna” som benämning på hemvärnet men enbart tillsammans med namnet ”hemvärnet”. Staben ar-

betar på en bestämmelse i linje med rikshemvärnstingets beslut, sedan rikshemvärnschefen informerat om möjligheten.

Hemvärnet ska alltid användas men det är både i sin ordning och

lämpligt att tala om hemvärnet som de nationella skyddsstyrkorna. Beslutet är en lösning på de problem som rapporterats från en del håll att det är svårt att rekrytera på ”hemvärnet”.

MD-nedläggningen ger sämre kvalitet

Överste Göran Boijsen är den siste chefen för Militärdistrikt Syd, MDS. Han är mycket kritisk till nedläggningen av militärdistriktet och hur ärendet har hanterats.

● MD- ärendet har dessvärre skötts på ett mycket dåligt sätt av såväl regeringen som högkvarteret, säger Göran Boijsen. Han har i flera sammanhang framfört stark kritik mot processen.

– Men det har jag gjort för att visa hur man kan förbättra läget och vilka problem som nedläggningen kan ge, säger han när vi träffas vid MDS-staben vid Kärningberget i Göteborg, på kaser-nområdet för avvecklade Amf 4, tidigare KA 4.

– Men jag vet faktiskt inte hur min kritik tagits emot av den högsta militärledningen. Ingen har sagt något till mig.

Ej besparing

Enligt Göran Boijsen är grundmotivet till nedläggningen att man ska spara pengar.

– Men i slutändan när uppgifterna har fördelats ut på förband och högkvarteret då blir resultatet att dessa besparingar ändå inte går att realisera utan avsevärda kvalitetsbrister.

I ett pressmeddelande från Försvarsdepartementet om propositionen om nedläggningen sägs det: Samtidigt ska samverkan mellan försvaret och samhället i övrigt fungera lika bra eller bättre än tidigare och samverkan mellan hemvärnet respektive kommuner och länsstyrelser får nya mer ändamålsenliga former.

Detta tycker Göran Boijsen är motsägelsefullt.

– Regeringen har uppfattningen att våra insatser i första hand gäller stöd till samhället, när insatserna i själva verket först och främst är inom just Försvarsmaktens sektorsansvar.

Han menar att de utredningar som är aktuella om samhällets krisberedskap inte tillvaratar Försvarsmaktens kompetens på rätt sätt. Ett undantag utgörs av utredningen om stöd till Polisen.

Ryter till. Överste Göran Boijsen fyller 55 år nästa vår och går då i pension.

– Men min kritik mot politikerna och Försvarsmakten har inte med det att göra. Den hade jag vågat framföra även om jag skulle jobba kvar i försvaret.

I sin ledare i MDS-Kuriren säger han: Att inte vid nationell krishantering fullt ut använda den kompetens och de resurser Försvarsmakten besitter för eget sektorsansvar utan istället bygga upp parallella strukturer torde utgöra ett grovt slöseri med skattemedel och medföra att samhällets förmåga reduceras.

Bra för hemvärnet

När MD-organisationen startades år 2000 var det dels för att ersätta militärområdesstaberna och försvarsområdenas territoriella verksamhet, dels för att på ett mer enhetligt sätt ta hand om våra hemvärnsförband och stödet till frivilligorganisationerna.

När frågorna kommer in på hemvärnet skiner Göran Boijsen upp.

– Jag är ofta ute hos hv- förbanden. Hemvärnet är Försvarsmaktens absolut viktigaste

mängdresurs och förbanden har god förmåga. Försvarsbeslutet i december 2004 var bra för hemvärnet, men inom hemvärnet har man fortfarande lite för mycket traditioner från det kalla kriget. Tyvärr har vi ingen strukturerad dialog inom Försvarsmakten om denna tunga fråga.

Han poängterar att det nu pågår en stor attitydförändring inom hemvärnet.

– Det räcker inte längre att bara vara med på papperet. Är man med i hemvärnet nu, då är man aktiv. Försvarsmakten måste också leva upp till de stora förväntningar som ett alltmer förändrat hemvärn kräver.

I MDS-kuriren listar man budskap om hemvärnet man vill få ut, men som i dag delvis motsäges av förlegade traditionella uppfattningar:

● Hemvärnsförbanden är de enda nationella styrkor vi har i Sverige på frivillig basis.

● Hemvärnssoldaten har exakt samma utrustning som en GU-värnpliktig förutom vapnet.

● Huvuddelen av hemvärnssoldaterna är betydligt yngre än vad gemene man tror.

● Cirka 1000 personer inom hemvärnsförbanden i MD S har gjort internationell tjänst.

Göran Boijsen sammanfattar listan med en fråga:

– Hur ska hv-förbanden kunna accepteras som den prioriterade resurs de faktiskt är (förbandsgrupp 1) och inte bara en hobbyverksamhet som får materiel efter andra?

Han har själv inget klart svar på den kärnfrågan, men antyder att rikshemvärnsavdelningens placering "vid sidan om" ordinarie hierarki i Högkvarteret kan vara en orsak, förutom bristfällig dialog inom Försvarsmakten.

Han har inte heller något klart svar på en avslutande fråga om vad som trots allt blir bättre genom nedläggningen av MD-organisationen. Han kliar sig i huvudet och tänker länge.

– Som det ser ut nu så blir egentligen ingenting bättre. Men hemvärnets roll är ju viktig och tydlig så jag är inte direkt orolig för hemvärnet. Däremot är jag bekymrad över Försvarsmaktens insatsförmåga inom riket.

Vad han helst hoppas på av det framtida försvar som han lämnar nästa år är ett betydligt bättre nätverk med de civila aktörerna. I slutraderna i hans sista ledare i MDS-kuriren formulerat som en varningssignal.

"Ska någon allvarlig kris drabba Sverige är det kanske lika bra att den kommer innan Försvarsmaktens förmåga att medverka har urholkats"

**Text och foto:
Bengt Plomgren**

Hemvärnet är ingen lustig minoritet

Hemvärnets betydelse för försvaret av Sverige ökar. I den här intervjun säger Roland Ekenberg också att hemvärnet behöver konsolidera sig efter en snabb omställning.

● För 2006 är försvarets ekonomi i balans men 2007 kan bli ett svårt år. Kommer hemvärnet att drabbas?

– Det går inte att utesluta, även om det knappast blir någon stor dramatik. Vi har ju redan gjort vår stora anpassning och tar faktiskt längre kliv än vad Försvarsmakten hunnit göra i övrigt. Vi är i full gång med att införa "Hemvärnet efter 2004" som är den största förändringen av vår organisation hittills.

– Jag förstod dock av min inspektion i Sörmland att det är viktigt att vi går stegvis framåt. Hemvärnet behöver konsolidera sig innan vi gör nya ändringar.

Roland Ekenberg tror på modellen att hemvärnets förses med specialister som utbildas av avtalsorganisationerna. "Det är ett bländande bra system för personalförsörjning", säger han och höjer samtidigt ett varnande finger:

– Men det måste fungera. Nu finns folk bara på 39 procent av avtalsbefattningarna och endast 14 procent av dessa gör sina timmar fullt ut.

För avtalsorganisationerna är detta en överlevnadsfråga. Det handlar om 9000 befattningar i hemvärnet och några hundra i försvarsgrenarna. Diskussioner pågår om ett rationellare system med ett huvudmannaskap för flera tjänstegrenar. Den känsliga frågan om medlemskap behövs för att vara soldat ska också ses över.

Inte gömma sig

Frivilligheten är ändå en absolut grundbult. Den ska vi inte tumma på, anser Roland Ekenberg. Däremot måste man kunna kräva att den enskilde lever upp till kontraktet och kommer på övningarna. Det gäller för övrigt hela hemvärnet.

– Ytterst få plutonchefer för si-

Lättintervjuad. Lokalpressen sökte Roland Ekenberg under sörm-landsinspektionen.

FOTO: ULF IVARSSON

na plutoner. Hur blir det då med krigsdugligheten, frågar sig Roland Ekenberg retoriskt.

– På oss i ledningen har vi å andra sidan en skyldighet att se till att hemvärnet är vitalt, modernt och fungerar. Vi måste vara så intressanta att folk väljer oss framför alla möjliga andra fritidsaktiviteter.

Det nya hemvärnet ska inte gömmas i terrängen utan exponeras där människorna finns samtidigt som förbanden får den allt viktigare träningen i strid i bebyggelse. Roland Ekenbergs tes är således att hemvärnet ska lämna skogen.

– Det hot vi ser i framtiden är i staden. Skogen kommer inte att vara den huvudsakliga arenan. Det är också på gator och torg vi kan rekrytera.

Kvalitén ökar

Rekryteringen blir mer kritisk i framtiden eftersom i stora delar av Sverige knappt någon gör

lumpen längre. I väntan på att starta egen grundutbildning kan hemvärnet aktivt börja ragga soldater från utlandsstyrkan och på regementena i muckande årsklass.

Inte så negativt

Därför tror inte Roland Ekenberg att nedläggningen av militärdistrikten och att utbildningsgrupperna underställs regementena är så negativt. Kvalitén i hemvärnet kan också öka genom att instruktörer och utbildningsanordningar blir mer tillgängliga.

– Hemvärnet är inte längre en lustig minoritet om det nu någonsin varit det utan vår betydelse har ökat radikalt. Det går inte att bortse från att hemvärnet år 2008 kommer att stå för 50 procent av numerären i försvaret på krigsfot mot bara 13 procent så sent som 1990.

När Roland Ekenberg intervjuades som nyutnämnd passade

han på frågan om hemvärnets namn. Han kände då inte till att saken var på tapeten.

– Vi har haft en demokratisk process även om diskussionen kunde varit livligare. Det måste finnas en tydlig uppslutning bakom ändringen, om vi ska gå vidare – 80 procent bör enligt min mening vara för, men det tycks vara ett begränsat intresse ute i leden.

Trivs som ordförande

Medinflytandet ligger Roland Ekenberg varmt om hjärtat och han trivs i rollen som ordförande i rikshemvärnsrådet. Förutom de ändringar som tinget röstat om vill han till nästa ting ha en valberedning för rikshemvärnsrådet som blir offentlig i god tid så att förslaget är känt av ombuden i förväg. Medinflytandet kan också förbättras genom funktionärsutbildning.

– Det får inte gå till så att en rådsmedlem, vilken nivå det än är, värvas med orden "du kan väl ta det här, det är inte så många möten".

Medinflytandet och stabsarbetet går inte riktigt ihop så Roland Ekenberg vill ha en tjänsteman på Lidingövägen 24 som sköter rådsärenden och fungerar som rörelsens förlängda arm in i myndigheten. Efter tinget är det meningen att snabbrekrytera denna "hemvärnsombudsman". Uppgiften blir kort och gott att se till att medinflytandet fungerar.

Den allt överskuggande hotbilden är terrorism och enligt Olof Egerstedt som utrett vad försvaret kan och bör göra berörs även hemvärnet.

– Vilka uppgifter det innebär för oss visar sig när utredningen är remissbehandlad och riksdagen fattat sitt beslut. Att insatsplutonerna och skyddsvakter efterfrågas står redan klart.

Ulf Ivarsson

Snabba rapporter från hemvärnet

● Hemvärnsunderrättelsekompani blir namnet på det nya förband i hemvärnet som ska förse staberna med måladata och observationer i "nära realtid", alltså när det händer. Arbetsnamnet YOS 05 (ytobservationssystem 05) har tjänat ut. I kompaniet ska ingå personal från samtliga avtalsorganisationer men stommen i kompaniet är flygvapenfrivilliga kvinnor och män. Antalet kompanier blir 6-8 och deras huvuduppgift är ytövervakning och därefter att kunna indikera kemiska, biologiska och nukleära stridsmedel. En preliminär taktisk, organisatorisk och ekonomisk målsättning fastställs i december och förbanden ska vara uppsatta och klara den 1 januari 2007.

Kontrollera masken varje år

● Skyddsmasken är vår livförsäkring. Du kanske kvitterade ut skyddsmasken för två år sedan. Under den här tiden har du inte gjort något riktigt täthetsprov. Du har lagt dig till med skäggstubb, ansiktet har blivit smalare eller kraftigare. Kan du lita på att masken tätar?

Ett täthetsprov behöver inte nödvändigtvis göras i en provkammare. Låt en NBC-instruktör göra ett täthetsprov utomhus i samband med en övning. En sådan täthetskontroll räcker för att få en indikation på om någon mask inte tätar.

En upprepade täthetskontroll är lika viktig för all personal, befäl, soldater, hundförare, kokpersonal, sjukvårdare, fordonförare. Kan du inte lita på din skyddsutrustning, kan du inte fullgöra din uppgift inom hemvärnet fullt ut.

Hans-E Alfon
NBC-instruktör
Dalregementsgruppen

Lilla stridsbåten förtöjs

90 E uppfyller inte kraven. Den har alltför begränsad kapacitet. Hemvärnet får därför enbart 90 H-båtar.

● Skicket och utrustningen är två faktorer som bestämmer i vilken ordning 200-båtarna tas bort. En tredje faktor är tillgången på stridsbåtförare.

Kompanichef Ingvar Nordkvist i 2:a skärgårdshvbataljonen, Södertörn, tror att det kan finnas en risk för att hängiven personal lämnar om utfasningen går för fort.

– Personalen sköter också sina båtar exemplariskt. Underhållskostnaden närmar sig noll för Försvarmakten.

– Det är riktigt att besättningarna sköter sina 200-båtar mycket väl. Det finns väldigt fina exemplar. Det här är ändå en kvalitetshöjning för oss. De äldsta 200-båtarna är 45 år gamla. Felprocenten är lägre på 90-båtarna och ur ett helhetsperspektiv går det inte att blanda båttyper säger överstelöjtnant Thomas Johansson, chef för rikshemvärnsavdelningen.

Benhårda regler

Som Hemvärnet tidigare berättat är det i stort sett bara grundutbildade stridsbåtförare som efterfrågas. I enstaka fall kan 200-båtförare komma ifråga. Dessa måste då gå en elva veckor lång kompletteringsutbildning. På den punkten är de militära reglerna benhårda. Maskinister är lite intressantare. Där är omskolningen inte fullt lika tidskrävande.

– Utbildningen omfattar en helt ny navigationsmetod, vilket man inte fixar med en klackspark, säger sjösäkerhetsofficer Terje Fredriksson.

Omskolning till stridsbåt kan bara ske i något undantagsfall, säger överstelöjtnant Göran Rosenblad, Södertörnsgruppen.

– Skälet är att båtchefen i princip måste vara arbetslös för att ha tid med detta och det ställer också orimliga krav på utbildningsorganisationen.

Innan någon kompletteringsutbildning överhuvudtaget kan sättas igång måste den först

En 90 E förtöjs på Korsö. Båttypen är inte aktuell för hemvärnet.

FOTO: ULF IVARSSON

godkännas och Amf 1 äta sig kursen.

Ansvarig för rekryteringen är Sjövärnsskåren, som har tagit på sig att bemanna 113 befattningar inklusive befäl i bataljons- och kompanistaber med marina uppgifter. Bäst uppfyllnad i dag har Göteborgsgruppen med mer än hälften av besättningarna kontrakterade.

En huvudman

Totalt ska 16 båtar fördelas. Rikshemvärnschefen överväger att låta 90-systemet i hemvärnet få en huvudman för att underlätta utbildning, rekrytering och normer. Även när det gäller underhåll och bevakning ställs högre krav än hittills.

– Ett nära samarbete med Amf 1 är nödvändigt mot denna bakgrund, säger Göran Rosenblad.

På de kustnära MD-gruppernas behovslista stod 2001 över 30 enheter. Marinen höll emot och det blev som mest 21 grämlade båtar. Flottan om 16

stridsbåtar kompletteras även i fortsättningen med ett antal civila båtar.

Någon annan båttyp än stridsbåtar finns inte om man ska fortsätta att använda Försvarmaktens materiel. Enbart civila farkoster skulle upplevas som ett bakslag.

– Det skulle kännas som en tung återgång till en redan prövad lösning. 90 H ligger i tiden i en mer professionell hemvärnsstruktur, säger Göran Rosenblad.

Gotland är ett specialfall. Genom att 200-båten används för transporter till och från Gotska Sandön är den intäktsfinansierad. Stridsbåtar kan inte gå nära Sandön utan risk för att sand sugas in i jetaggregatet och i väntan på en definitiv lösning får 200-båten köras till den sista december 2006. Stridsbåten är inte så bra vid hård sjögång. Gotland vill ha längre båtar som kan rida på två vågor. Just nu har man inte heller några stridsbåtförare.

Ulf Ivarsson

Historisk SÖB i Stockholm

Stockholms försvar kräver insatskompanier från hela Mellansverige.

● Det var sannolikt första gången som hemvärnsförband från Livgrenadjärgruppen, Södertörnsgruppen, Dalregementsgruppen, Södermanlandsgruppen och Livgardesgruppen genomförde en övning tillsammans.

Övningen, som var en SÖB (särskild övning för befäl), organiserades av Ledningsgrupp Stockholm och leddes av chefen, överste Lars-Olof Nilsson. Deltagare var befäl från militärdistriktsgруппernas insatskompanier. Syftet med övningen var

att de skulle få kunskap om generella rutiner vid underställande, terrängkännedom om den urbana miljön i Stockholm, vilka bevakningsuppgifter som kan ställas på insatsorganisationen i Stockholm samt hur bevakningen kan genomföras vid några utvalda objekt.

Snärjigt

Från fredag kväll till söndag eftermiddag hinner man inte med att ens besöka alla viktiga objekt i Stockholm men genom en smart uppläggning lyckades

man få en hygglig uppfattning om vad det gäller.

Fredagskvällen ägnades åt att mera teoretiskt beskriva vad uppgiften handlar om, hur beredskapen är uppbyggd och vilka lagar som styr verksamheten för att sedan på söndagen se ett objekt mera ingående (riksdagen och regeringskvarteren) och därefter med buss resa runt i Stockholm för att orientera sig och få en överblick av ett antal andra objekt. Resten av dagen ägnades åt att mera detaljerat studera skyddet av tre olika ob-

jekt och göra enkla planer på hur de kan bevakas för att sedan på söndagen gå igenom förut-sättningarna för den urbana striden med vad den kräver av utbildning och utrustning.

– Den planläggning som Stockholmsgruppen har gjort förutsätter att vi kan få stöd av andra insatskompanier inom militärdistriktet och då är det viktigt att vi påbörjar en utbildning av dessa, säger övningsledaren, överste Lars-Olof Nilsson.

Stig Wallin

Gotland tog vandringspriset

Samarbete. Här skruvar Gotlandsgruppens chef Rutger Bandholz och kompani- chefen Ulf Jacobsson isär vandringspriset inför transporten till Gotland.

● Året aimpointtävling vanns av Gotland. Havde hvkompani som håller till på östra och södra delen av ön segrade på 2040 poäng före Östra Aros hvbataljon i Upplands- och Västmanlandsgruppen på 1920 poäng. På tredje plats kom Norra Dalarnas hvba-

taljon med sina 1645 poäng.

I det segrande laget ingick skyttarna Bengt Wahlby, Björn Kraft, Christer Norrby, Göran Bengtsson, Jim Lindkvist, K-G Thomsson, Ola Sundberg och Tommy Nygren.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Tjäna pengar på nätpoker?

● Ska hemvärdet börja dra in pengar på pokerspel på nätet är en fråga som rikshemvärnsrådet funderar över. Rådet är åtta-procentig delägare i Lottericentralen, som tillsammans med finska Penningautomatföreningen planerar en satsning på nätpoker. Erbjudandet ledde till en kort diskussion på förra rådets sista möte, varpå man beslöt att överlämna beslutet till sina nyvalda kollegor. I sammanhanget bestämdes också – på begäran av chefredaktör Ulf Ivarsson – att rådet ånyo ska pröva om det är lämpligt med alkoholreklam i tidningen. När den saken var uppe senast sa rådet nej.

Hundförare sökes

● Hemvärdets Stridsskola, HvSS söker bevakningsekipage till kurser för kompani- och plutonchefer under 2006. I kursplanerna ingår stridsteknik hund, bevakningsekipagets kapacitet, möjligheter och begränsningar. För tillämningsövningarna söker HvSS fyra ekipage per kurs och omgång under 1–3 dagar. Du kommer att ingå i en grupp som just hundförare under flera olika moment.

Tillsammans med lärare och hundtjänstinstruktörer lär ni ut hundtjänst och får en hel del kunskap och kamratskap i retur. Ersättning utgår med 900 kronor per dag samt fri resa, mat och logi.

Du som är ett aktivt ekipage i Hemvärdet och är intresserad av att delta som hundförare anmäler dig till Björn Malmeström, HvSS eller Bo Eriksson, tjänstehundansvarig i Sörmland. De svarar även på dina frågor.

Anmälan och frågor via e-post bjorn.malmestrom@mil.se eller boe@beradd.nu

Hemvärnsregemente

● Utbildningsgrupp är inget bra namn, hitta gärna på något nytt föreslår rikshemvärnschefen.

– På helikopterflottiljen tycker de att vi ska heta regemente eller brigad, sa Magnus Engdahl, chef för Livgrenadjärgruppen på MD-grupp-mötet i oktober.

● Tio miljoner kronor från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse får HvSS för att bygga om Kungsladugården till elevrum och lektionssalar.

Annons

FM är ett lag som ska nå målet tillsammans

Nu, nu, nu, säger ÖB om tidplanen för att införa en ny värdegrund.

● Kartan är omritad och vi har fått in världen i vardagsrummet. Vi lever i realtid och kan inte räkna med långa mobiliserings-tider. Det är därför vi gör om Försvarsmakten, inte som ett hugskott eller av klåfingrighet, menar överbefälhavaren Håkan Syrén då han presenterar sin syn på framtiden. Han gör det i en maratonliknande turné där han står öga mot öga med 18 000 anställda och 10 000 värnpliktiga.

Budskapet är att freden inte säkras enbart inom Sveriges gränser utan i samverkan med FN och EU. Den relativa tryggheten under kalla krigets maktbalans gäller inte längre, allt fokus är nu på insatsförband som ska bidra till stabiliteten i Europa och världen runtomkring.

Hur som helst finns inget alternativ. Försvarsbeslutet är fattat på demokratiska grunder och ska följas.

Det nätverksbaserade försvaret måste bli verklighet och enligt Håkan Syrén lämnar det nu provbanken. NBF är en nyckel till att nå vidare i internationellt samarbete.

– Jag blir störd av påståendet att "vi har ingenting kvar" när vi faktiskt har förmåga att gå vidare och producerar effekt i form av insatsförband. Vi måste komma från tankarna att försvaret bara kostar.

Som exempel framhåller Håkan Syrén P7:s beredskapsställda mekaniserade kompani, Nordic Battle Group, NBC-kompaniet och våra globalt efterfrågade minröjningsförband.

– Vi har läst om och läst in om världen.

Tappar effekt

Försvaret står alltså inför en vändpunkt samtidigt som personalen är desorienterad på grund av otydliga mål. Av de 7000 sidor intervjuer som forskningsledare Bi Puranen gjort med anställda framgår en tröghet i systemet,

Inga cd-skivor. ÖB Håkan Syrén tog själv på sig uppgiften att sprida budskapet om vilka värderingar som gäller i Försvarsmakten.

som till stor del beror på ett dramatiskt avstånd mellan civila och militära medarbetare och att många är avvaktande till förändringarna.

Apropå att de civila inte upplever att deras kompetens tas tillvara säger ÖB att något måste göras eftersom organisationen tappar effekt.

– Jag kan inte acceptera att det är en sådan klyfta mellan officerare och civilanställda. Vi respektar inte individen i dag.

ÖB gläds åt att 86 procent säger sig vara stolta över att jobba i Försvarsmakten. Han noterar också att 38 procent helt står bakom insatsförsvaret, men han är bekymrad över att 44 procent är osäkra på det positiva i förändringen och att 18 procent uppträder som ubåtar: De syns inte, de hörs inte, men är emot.

– Med den här upplysningen vill jag att medarbetarna reflekterar över detta och att de som befinner sig i "44-procentslådan" ansluter sig till de 38 procent som bejakar omställningen. Det här är ett lag som ska nå målet tillsammans.

Twivlarna ska alltså förmås att gilla det nya försvaret även om ÖB är realistisk – alla anställda kommer inte att instämma.

Motor i förändringen

Till dem som anser att för mycket ljus är på Nordic Battle Group, NBC, säger Håkan Syrén att konceptet har röjt runt i personalförsörjningen, tekniken, ledningssystemet och logistiken på ett nytt sätt. NBC fungerar helt enkelt som en motor i förändringen. Åtagandet är att 1200 svenska soldater ska kunna vara stridsberedda på tio dagar och delta i en insats varhelst EU beslutar under 80 dygn. Förbandet ska vara uppsatt 2008.

– Förra året var det tio procent av de värnpliktiga som ville vara med, i dag 30 procent, vilket är utmärkt men ändå inte räcker. Vi måste få soldaterna att skriva på så tidigt som möjligt under de två första terminerna av grundutbildningen och även använda pliktssystemet. Det här ska vi delvis börja tillämpa från årsskiftet.

ÖB är inte beredd att överge

värnplikten. "Det är i nuläget inte aktuellt, om vinden vänder måste möjligheten finnas". Han vägrar att kalla den nya formen för internationell tjänstgöring ett yrkesförsvar, möjligen ett kontraktsförsvar.

Ekonomi är en kvarnsten om ÖB:s hals och politikerna har inte gjort mycket för att hjälpa honom. Försvarsbeslutet var underfinansierat, sparandet från 2004 fryser inne och regeringen har hittills inte skickat med särskilda pengar till NBF. I det längsta vill ÖB behålla bredden i försvaret och för att slippa ytterligare nedskärningar förväntar han sig istället en bantning av stödmyndigheterna – Försvarets materielverk, Försvarets forskningsinstitut, Försvarshögskolan, Försvarets radioanstalt och Pliktverket.

– Där sitter pengar, men det måste gå fort.

Olämpliga stoppas

Försvarsmakten har fått mycket negativ publicitet på grund av trakasserier av kvinnor och värnpliktiga. Bi Puranens undersökning visar dock att attityderna i försvaret inte skiljer sig från samhället i övrigt. Men hon anser att personalen behöver träning i värdegrunds- och kulturfrågor.

Olämpliga officerare ska stoppas i karriären. De som vill gå chefsprogrammet kommer att djupintervjuas i fortsättningen. Den som inte ställer upp har därmed dragit tillbaka sin ansökan.

ÖB sammanfattar de principer som ska genomsyra arbetet med "ÖRA", öppenhet, resultat och ansvar. Med Ö menas att riva muren mellan civila och militärer. R står för resultat, alltså insatsförband. A är vars och ens ansvar. Håkan Syrén överläter till alla att fundera på frågan: Är det jag som är proppen i försvaret?

Text: Ulf Ivarsson

Foto: Lotta Lille

Bästa ledarskapet bygger på motivation

Målet är att alla högre chefer 2007 ska ha gått kursen utvecklande ledarskap.

● Att vara chef i hemvärnet är otroligt svårt. På årliga 20 timmar ska han eller hon hinna verka som chef, bygga fungerande enheter och ingjuta förbandsanda.

En undersökning vid Göteborgs universitet 1998 gav underbetyg för många. På HvSS, Hemvärnets stridsskola började man därför genast modernisera ledarskapsutbildningen. För tre år sen konstaterade en arbetsgrupp med skolchefen i spetsen att Försvarsmaktens kurs i utvecklande ledarskap borde passa för hemvärnet och målet är nu att alla bataljons- och kompanichefer ska ha gått utbildningen 2007.

Till dags dato har 16 handledare vid HvSS och MD-grupperna utbildats som i sin tur ska ta sig an befälen ute i landet.

Grundidén är att deltagaren ska lära känna sig själv som chef för att börja vandringen mot ett bättre ledarskap. Innan kursen gör deltagarna gör en självskattning av vilken typ av ledare de är samt lämnar ut enkäter till både befälskollegor och egna chefer. Resultatet utvärderas av försvarshögskolan i Karlstad och sammanställs i en profil.

Väldigt konkret

I steg 1 som pågår 2–3 dagar får deltagaren analysera sitt eget ledarskap med hjälp av sina kurskamrater och som avslutning skrivs en personlig utvecklingsplan. Efter några månader återamlas kursen för att deltagarna med hjälp av lärare och varandra ska utvärdera utvecklingsplanen.

– Verkyget är väldigt konkret. Jag får reda på om jag som chef är ett föredöme, visar personlig omtanke eller motiverar och inspirerar min personal eller att jag har brister i mitt ledarskap, säger kapten Jan Svensson, som

Skördeglädje. Kunskapens frukt finns i rikt mått på HvSS, konstaterar ledarskapsansvarige Jan Svensson.

ansvarar för ledarskapsutbildningen på HvSS.

Gårdagens ledarstil med piska och morot, auktoritärt uppträdande och kontroll funkar kanske hjälpligt även i dag, men vill man som chef skapa en fungerande organisation som utvecklas och ger goda resultat duger det inte. Nu gäller det att inspirera medarbetarna och skapa en inre drivkraft hos dem. Både individen och organisationen tjänar på det.

– I Försvarsmakten sitter disciplin och blind lydnad i väggarna och visst, det krävs i vissa situationer men bör användas mindre ofta. Det bästa förhållningssättet är att se till att personalen får ut något av verksamheten och att den enskilde utvecklas, för det gynnar även organisationen.

Osvenskt

De flesta som gått utbildningen är mycket nöjda. Finns det dom

som inte kan bli bättre chefer?

– Vi ser en utveckling mot större öppenhet men alla har inte förmåga att jobba med sitt ledarskap. De kanske har dålig självinsikt och självkänsla, säger Jan Svensson.

Ledarskap är en produkt av potential och motivation. Personliga förutsättningar behövs, men motivationen avgör hur bra man blir. Det räcker inte att chefen kan taktikreglementet för att soldaten ska ha förtroende för honom.

Hur är Jan Svensson själv som ledare?

– I min profil ser det mesta bra ut, fast saker kan alltid förbättras. Ibland uppfattas jag som en lät gå-ledare, som inte följer upp ordentligt. Det är viktigt att ha kontakt hela tiden och våga ifrågasätta i gott syfte. Svårt, eftersom det är typiskt svenskt att vara rädd för konfrontationer.

Text & foto:
Ulf Ivarsson

Empatisk precision i tältet

En ensam plutonchef sover i tält på HvSS övningsfält med en pärm full av personliga frågor som huvudkudde.

● Det är vad deltagarna i årets plutonchefskurs steg 1 har varit med om. Det är inte så udda som det låter utan en variant av försvarshögskolans kurs "ledarskap och självkännedom". Under dygnet i tält får plutonchefen en chans att mejsla ut sin personlighet och fundera på hur han eller hon ska leva upp till sitt nya ansvar.

Frågorna sätter igång tankar kring hur en plutonchef ska anpassa sitt ledarskap till individerna för att inte bli vare sig för osynlig eller för närgången.

– Vi kallar detta med en fin term för empatisk precision, säger kapten Jan Svensson, huvudlärare för ledarskap på HvSS.

Nästa natt tältar man tre och tre ihop och försöker gemensamt bena ut frågan hur man blir en bra plutonchef. Under dag tre kläs tankarna på med teori. Var och en äker hem med en personlig utvecklingsplan och i plutonchefskursen 1:2 sker en återkoppling: motsvarade jag förväntningarna på hemmaplan?

Plutonchefskurserna på HvSS är numera två gånger tio dagar och därför hinner man behandla ledarskapet lite grundligare.

– De får en tydlig feedback om var de står, vilka starka sidor de har och vad de behöver jobba med.

Förut saknade HvSS möjligheter att ge plutoncheferna en bra start i sina chefsroller. Nu har hemvärnet faktiskt något som liknar vad de blivande yrkesofficerarna gör igenom.

Ulf Ivarsson

– Det känns lite pirrigt och nervöst, hoppas ni har överseende med en och annan lapsus, sa rikshemvärnschef Roland Ekenberg urskuldande när han inledde 2005 års rikshemvärnsting. Sedan blev det ett rutinerat svingande med klubban och ovanligt spännande förhandlingar.

Gamla bekanta. Leni Björklund och Roland Ekenberg utbringar gärna ett leve för hemvärnet.

FOTO: PO OLSSON

Alla vinnare i namnfrågan

Tinget röstade aldrig om namnet utan godtog efter en lång diskussion rikshemvärnsrådets rapport som innebär att ingen ändring görs.

En votering hängde i luften, men då ingen var beredd att formulera ett förslag att ta ställning till godkände ombuden rapporten. Först där efter tog rikshemvärnschef Roland Ekenberg fram sitt ess ur rockärmen: Hemvärnet äger begreppet Nationella skyddsstyrkor helt enkelt därför att inga andra enheter finns i denna förbandstyp. Rent logiskt kan vi inte byta till något vi redan är.

– Det betyder att vi har frihet att tillämpa detta utan att genomföra ett formellt namnbyte och jag har inget emot att vi använder benämningen Nationella skyddsstyrkor i olika sammanhang.

Livgardesgruppens ombud frågade direkt om enskilda förband kan börja an-

vända NS. På det svarade Roland Ekenberg att bestämmelser kommer i en skrivelse från rikshemvärnsavdelningen.

Flera instämde i rådets farhåga att politikerna skulle tappa hemvärnet ur sikte om vi plötsligt skulle heta något annat. Ett klar signal fick också tinget av försvarsministern, som avslutade sitt tal med en rekommendation att inte ändra.

En nyckelfråga är hur gångbara 1940-talets symboler är för dagens unga. Från Blekinge och Stockholm kommer varningar, men flera anser att namnet är mindre viktigt.

– Vi rekryterar på innehållet och har inga problem att få in de yngre, sa Dan Fjällström, Kalmar-Kronoberg.

– Våra korttidsutbildade valde hemvärnet därför att de fått öva med skarpa förband och vet vad hemvärnet står för, sa Jan-Olof Liljedahl, Norra Smålandsgruppen.

– I Värmland tror vi på både och, alltså tradition och kvalitet. Problemet är vår dåliga marknadsföring sa Maths Håkansson.

– Det spelar ingen roll vad vi har på huvudet eller vad vi heter om vi inte har förmåga att behålla de unga soldaterna, sa Ingvar Nordkvist, Södertörnsgruppen.

En påtagligt nöjd rikshemvärnschef ansåg att namnstriden utmynnat i en situation där alla är vinnare.

ULF IVARSSON ►

Ett litet hårt paket till staben

Tinget skickade ett paket om personalförsörjningen till staben med ett hårt innehåll: Gör allt ni kan för att hitta en lösning och det snabbt.

Tjänstgöring i hemvärnet är ingen merit för utlandstjänst. Men det kan snart bli en ändring. Försvarets insatschef generallöjtnant Jan Jonsson lovade under en frågestund att se till att ansökningsblanketten görs om så att denna information kan lämnas. Han är frustrerad, för det blir svårt att rekrytera två gånger 2 500 soldater per år när värnpliktskullarna minskar.

– Det kommer inte att gå om inte hela hemvärnet är en del av rekryteringsbasen. Jag tror på växeltjänstgöring mellan hemvärnet och utlandsmissioner.

– En fördel med hemvärnssoldater är att vi kan få bukt med den sneda åldersfördelningen och fler kvinnor.

Jonssons besked är en del av svaret på en motion från Kjell Berggren, Byske. I denna föreslås att högre chefer i hemvärnet ska kunna höja betygen från värnplikten just för att soldaten lättare ska kunna få åka ut. Rådet fick i uppgift att ta in frågan i sitt pågående arbete med en allmän meritvärdering, som också är efterfrågad för civila jobb.

– Det händer att instruktörer saltar räk-

ningar genom att skriva upp fler timmar än de faktiskt har tjänstgjort. Därför måste instruktörsarvodena höjas omgående. Rådets uttalande är för lamt, sa Khedron Wilk från Livgardesgruppen när han puffade för en motion om höjda arvoden.

Tinget beslöt ändå i rådets anda att överlämna motionen till staben. Så blev också fallet med de andra ekonomimotionerna, till exempel långköraren om befattningspeng för ställföreträdande gruppchefer.

Ibland går ombuden emot rikshemvärnsrådet. Så skedde med en annan gammalbekant, glasögonförskyddsmask. Staben har tröttnat på kravet och rådet sa nej igen, men tinget ville ha ett nytt varv trots att major Mats Stedt förklarade att MD-grupperna själva får skaffa till viss personal och att det finns avtal för att förse alla om det blir krig.

Möglar i förråden

Strängnäsbygdens hemvärnskompani noterade ingen framgång med sin motion om att koppla in hemvärnet i det nätverksbaserade försvaret med hjälp av nya datorer. I utskottsbehandlingen såg det

lovande ut, men tinget sa ändå nej efter att major Stedt förklarat läget: Det är fel att lägga pengar på datorer som möglar i förråden. Det är bättre att låna för utbildning, menade han.

Östgötarnas förslag att reformera baskravet fick en skjuts. Det praktiska skjutprovet tar tid från övningarna och om kraven drivs i botten måste halva Östgöta hemvärn kassunförvara vapnen på grund av de långa avstånden till skjutbanorna. Nu kan det bli så att skjutning vartannat år räcker.

Fiffiga och obyråkratiska lösningar dyker upp när hemvärnsfolket träffas. Tinget avtog stockholmarnas krav på aktiva hörselkåpor till alla. Endast skjutinstruktörerna och insatsplutonerna tilldelas aktiva kåpor. Därtill finns en pott på MD-grupperna. Ombuden fick dock veta att Göteborg köpt in privata för halva kostnaden direkt från tillverkaren.

En hälsning till staben

Personalförsörjningen i framtiden oroar och det gav tydligt utslag. Samtliga motioner i ärendet skickade tinget vidare till rikshemvärnsavdelningen. Paketet märktes med hälsningen: "Motionerna belyser behovet av ett snabbt beslut om åtgärder för att säkerställa personalförsörjningen". Tankar som tidigare avfärdats, till exempel grundutbildning i hemvärnet, påbyggnadsutbildning för hemvärnsungdom och uppväddad tremånadersutbildning måste nu prövas av staben när den filar på sin utvecklingsplan.

En T-tröja har länge stått på önskelistan. Den allkunnige och hemvärnsentusiastiske Mats Stedt löste till sist problemet. På vägen till tinget fick han ett positivt besked från den som chefar för skjort- och tröjförrådet: Ni får vara med och slutförbruka skjorta m 59, därefter behövs satts T-tröjan.

ULF IVARSSON

Övar med sordin. Patrik Karlsson från hemvärnsmusiken i Skaraborg spelade upp sig inför generalsapellen.

FOTO: ULF IVARSSON

Låt demokratin börja i plutonen

Den stora reformen i medinflytandet blir kanske inte riktigt som rikshemvärnsrådet tänkt sig

Tinget röstade för rådets förslag om att förenkla och förstärka medinflytandet genom att slopa MD-grupptingen och låta bataljonerna utse varsina två ombud till rikshemvärnstinget. Men två viktiga tillägg gjordes. Innan juristerna släpps lösa för att skriva en ny författning måste rådet ta hänsyn till ett par nya ideer. Det gäller dels att införa en ny form av ting på mellan-nivå, dels stämmor och råd på plutons-nivå som ersätter kompanistämmorna.

Den senare tanken presenterades av Marcus Löfdahl från Blekingegruppen. Han upplever att de unga inte kommer till kompanistämmorna men gärna yttrar sig i kamratkretsen i plutonen.

Överraskade tinget med friska idéer om demokratin: Marcus Löfdahl, Blekinge.

FOTO: ULF IVARSSON

– Lyft upp hemvärnssoldaten i processen. I plutonen är det högt i tak. Man vågar säga till chefen att något var helt fel.

Plutonerna är kärnan i hemvärdet, där känner sig soldaterna trygga och vi får ett medinflytande på gräsrotsnivå enligt Marcus Löfdahl.

Argumenterade hårt

Christer Jönsson från Skåne argumenterade hårt för sin linje att behålla de regionala tingen och fick med sig ombuden, trots att rikshemvärnschefen halvt på skoj sa "ni har inte följt riktlinjerna, skäms".

– Stryks MD-grupptingen har vi inget instrument för att åstadkomma förändringar. Det är i detta forum vi slagits för m 90, fordon, rödpunktsikten och ersättningar. Det vore för jävligt om det försvann. I så fall kan vi lika gärna spola rikshemvärnstinget också.

Om det hänger på ekonomin kan vi hoppa över middag med rödvin och istället ha tingen i skogen och laga vår egen mat, fortsatte Christer Jönsson.

Livgardesgruppen vill absolut fortsätta med sina ting annars minskar bredden i medinflytandet. Där har man 2–3 representanter per kompani.

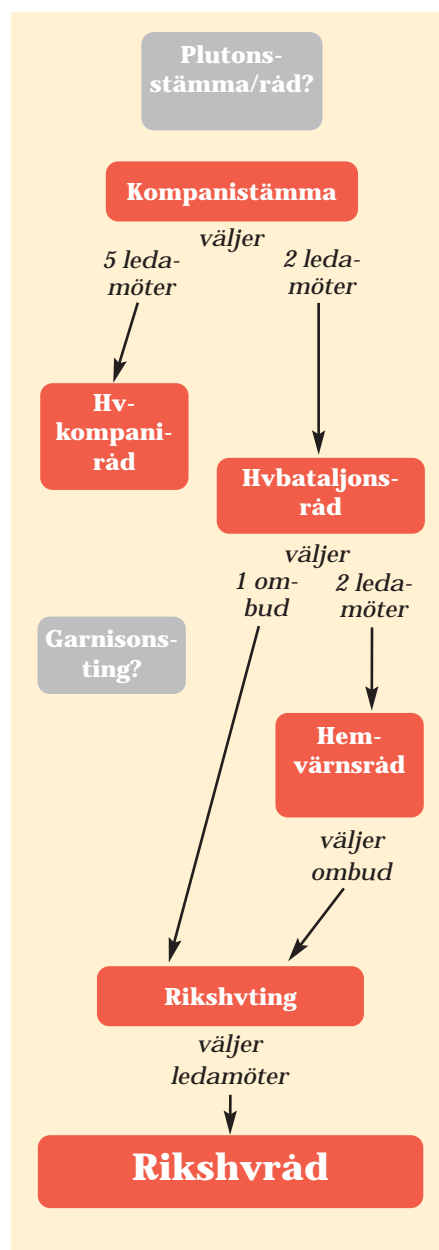
Olle Jonsson, Dalarna och Ulf Hörsne, Gotland ryckte ut till rådets försvar genom att framhålla att avsikten är att krama ihop beslutspyramiden, att motioner kan behandlas i MD-gruppråden (hemvärnsråden) och att vi får ett enklare system och mer direktdemokrati.

– Ett MD-gruppting är en blindtarm, vi går ju mot en ny kommandolinje, sa Carl-Göran Westlin, Jämtland.

Som att piska en död häst

Karl-Henrik Blücher, Elfsborgsgruppen tror inte på att trycka ned demokratin i leden.

– Det är som att piska en död häst. Det

Plutonsstämmor och garnisonsting? Rådet fick något att fundera över.

är effektivare att ringa runt och fråga om folk kommer på stämman.

Nej, akta er för att formalisera, att ha för många skall lösa inte problemet. Folk kommer om de känner samhörighet, sa Rutger Bandholz, Gotland.

Thomas Wahlquist, Upplands-Västmanlandsgruppen tycker att plutonsråd blir som att stifta en lag för att göra folk aktiva.

– Ska vi ha tingen kvar ska de knytas till garnisonerna, inte MD-grupperna, sa Thomas Quist från Piratenbataljonen.

Just detta får rådet i uppgift att studera plus frågan om hur lägsta nivån ska hanteras.

ULF IVARSSON ►

Syftet är inte att försvåra för er

Det blev ingen frågestund efter Leni Björklunds tal. Hon fångade upp några typiska invändningar ändå.

Vi försvarsministrar i EU är eniga om att inte längre försvara våra länder med stora arméer. Men tekniken är förfärligt dyr. Därför måste vi minska och skära.

Leni Björklund hade just kommit hem från ett möte med sin ryske kollega när hon talade inför tinget.

– Mitt besök markerar ett helt annat säkerhetsläge, Vi ser inget militärt hot från dem. Ett sådant förutsätter både resurser och vilja. Dock kan man inte säga att läget aldrig kan förändras åt det negativa hållet. Alltså måste vi ha kvar en bredd. Grunden är nationell, en förmåga att försvara sitt eget land.

Nedläggningen av militärdistrikten tycker försvarsministern är helt rätt. Med den teknik som finns kan Opil leda insatser. Samverkan med civila myndigheter på lägre nivå ska utredas.

– Syftet med avvecklingen är inte att försvåra för hemvärnet.

Leni Björklund har träffat rikshemvärnschefen och andra som berättat om hem-

värnet. Även veteraner från Djurö har uppvaktat henne och föreslagit att äldre hemvärnssoldater lämnar in vapnen och istället bildar lättorganiserade enheter för fredskriser. Under våren kommer en proposition om minskad sårbarhet och Leni Björklund verkade intresserad av idén.

– Samhället har fått fokus på hemvärnet i krishantering. Vad ska hemvärnets roll vara? Djuröveteranerna lägger med rätta stor vikt vid insatsplutonerna och jag har hört flera generaler som talat om hur vassa de är.

– Ni kommer också i ökad grad att utgöra rekryteringsgrund för utlandsstyrkan. Jag tror att utbildningsgrupperna kan bidra till att informera och skapa engagemang kring uppgiften, sa Leni Björklund vidare.

Mer reklam för hemvärnet behövs.

– Ni måste bli duktigare på att förklara vad det nya hemvärnet innebär. Den gamla bilden är nästan på museum.

ULF IVARSSON

Känner lättnad över namnkompromissen

Khedron Wilk är ett svar på kravet på vitalisering av medinflytandet.

FOTO: ULF IVARSSON

En energisk datakonsult från Åkersberga hällde mycket bränsle på debatten. Det var 33-åriga ställföreträdande gruppchefen Khedron Wilk, som gjorde allt för att motsvara förtroendet från kamraterna i Livgardesgruppens ting.

Khedron har fyra år i hemvärnet bakom sig, varav två år i insatsplutonen i bataljon Syd. Den vill han inte lämna trots avståndet från bostaden.

– Nej det är hög nivå på utbildningen, särskilt stridsskjutningarna och det vill jag inte byta bort.

Behovet av ett hemvärn med vapen i hand är svagt i dag på grund av det säkerhetspolitiska lugnet omkring oss, anser furir Wilk. Ändå måste vi finnas eftersom statsmakterna inte hinner ta beslut om det kör ihop sig och en överraskande vindkantring inte kan uteslutas.

Till tinget förde Khedron med sig klara direktiv att plädера för namnbyte. Därför blev han och andra ombud i samma belägenhet lättade över beskedet att det går att använda även Nationella skyddsstyrkorna.

– Så sent som i morse trodde jag att det skulle bli en omröstning. Det här har ändå skötts bra och jag uppfattar inget mygel. Argumenten för att inte ändra är vettiga.

Hänger upp baskern efter 29 år

Första kontakten med hemvärnet fick Ulf Hørsne 1974 då han utnämndes till vd för K-företaget Lantmännen på Gotland och därför utslängd från sitt krigsförband. Redan 1962 blev han FBU:are och lämnade nyligen ansvaret för den populära kursgården på Färö.

– Det har varit mycket stimulerande att efter en lång karriär i frivilligrörelsen få sitta i rådet. Enda problemet har varit balansen mellan helheten och lokala händelser, till exempel i namnfrågan. Ja till byte hemma, men nej på tinget.

Ulf Hørsne blir civil på heltid.

FOTO: ULF IVARSSON

Ulf har en framtidsfråga med adress till högkvarteret och det är att börja ta in hemvärnssoldater som i Danmark, alltså utan militär grundutbildning.

– Annars klarar vi aldrig personalförsörjningen och då dör hemvärnet sottdöden inom tio år.

Väl hemma tänker Ulf avrusta, hänga baskern på en krok och titta på den ibland för att bli påmind om sin långa hemvärnstimid och tio fina år med gänget i rikshemvärnsrådet.

Destillat av verksamheten önskas

Normalt brukar en verksamhetsberättelse inte väcka någon debatt. I år var det annorlunda. Khedron Wilk från Bataljon Syd i Stockholm sade sig aldrig ha sett någon magrare. Bengt Runner, 1:e vice ordförande försvarade sig med att protokollen finns på internet och rikshemvärnschefen påpekade att rådets arbete bevakas av tidningen. Khedron Wilk var inte nöjd utan menade att det är svårt att få upp intresset genom att läsa protokoll. Det behövs ett, som han uttryckte, destillat i verksamhetsberättelsen.

– Mycket står i tidningen, men när vi sitter här är det svårt att koppla det till rådet.

Rolf Strandberg och Tony Johansson, Dalregementsgruppen, registrerar sig hos Camilla Rettig. FOTO: ULF IVARSSON

Susanne skriver historia

Äntligen en kvinna i rådet. Susanne Samuelsson utmanar gubbväldet.

FOTO: ULF IVARSSON

Före detta yrkesofficeren, numera hemvärnslöjtnanten Susanne Samuelsson är historisk. Hon är nämligen den första ordinarie kvinnliga ledamoten av rikshemvärnsrådet. Visserligen blev hon ersättare 2003, men har aldrig deltagit i något möte. Ersättarna får inte vara med om den ordinarie kommer.

Susannes mission i hemvärdet är att få upp nivån på staberna. Med elva år i signaltrupperna bakom sig har hon alla förutsättningar. Hon håller kunskaperna vid liv som signalskyddslärare på Ing 2 i Eksjö. Täcktabeller ger hon inte mycket för och därför är PC Dart välkommen. Där är krypteringen enkel, bara ett litet kort

att stoppa in i datorn.

Susanne kommer att ta sitt uppdrag på största allvar. Redan som ersättare åkte hon runt och informerade MD-gruppråden.

– Jag är laddad. Nu ska jag jobba för att få saker genomförda. Det får inte bara bli prat utan måste bli verkstad också, säger Susanne som nu ska försöka få ihop familjeliv och hemvärn på ett nytt sätt. Hemma i Skillingaryd finns maken Sven, reservofficer i artilleriet och kompanichef i hemvärdet och två pojkar som är fem och tio år gamla.

Sitt dagliga bröd tjänar Susanne som lägerassistent på det anrika övningsfältet.

Ni är en tydlig del av insatsorganisationen

ÖB Håkan Syrén uttryckte sin stora respekt och tacksamhet för alla frivilliga insatser som görs i hemvärdet. Han redovisade intryck från flera positiva möten med hemvärnssoldater på fältet, exempelvis i samband med Gudrun och menade att våra förband verkligen kan få många svenskar att ändra eventuellt ne-

gativa attityder till försvaret till motsatsen.

– Jag tycker att ni har relevanta uppgifter i dag och har förbättrat era förmågor inom många områden, säger Syrén. Att hemvärdet därtill är en efterfrågad resurs med starkt innehåll är något ÖB skriver under på.

– Ni ska vid behov självklart kunna visa muskler men i andra situationer göra insatser där vapnen inte är nödvändiga, säger ÖB. På en fråga om hemvärdets status och hemvist var ÖB mycket bestämd om att vi är en tydlig del av Försvarsmakten och dess insatsorganisation.

SUNE ULLESTAD ►

Klart för ombudsman

Inför tinget fanns ingen entusiasm alls för rådets idé om en hemvärnsombudsman. Efter inlägg från Thomas Johansson, chef för rikshemvärnsavdelningen, svängde ombuden och gav klartecken. Men först fick rådet smäll på fingrarna för det ofullständiga underlag som skickades ut till MD-grupptingen i våras. Göran Hansson från Livgardesgruppen sa att förslaget var diffust och dåligt underbyggt.

– Det som efterfrågas är vad vi trodde att rikshemvärnsrådet ska göra. Uppgiften är alltså övermäktig – en människa

förväntas göra det 15 inte klarar i dag. Det är rådets ansvar att vara länken mellan myndigheten och rörelsen.

Sedan Thomas Johansson förklarat att avdelningen inte har möjlighet att nå ut i organisationen, att tjänsten finansieras ur en kassa som ligger utanför högkvarteret och vidare att ombudsmannen inte ska fatta beslut utan vara adjungerad protokollförare, veksig ombuden. Villkoret är en tidsbegränsad anställning till nästa ting.

– Ett smart sätt att skapa en extra resurs, sa Jan Andersson, Elfsborgsgruppen.

Det nya rikshemvärnsrådet

ORDINARIE PERSONLIG ERSÄTTARE

MD S

Stig-Olof Andersson	Thomas Svanberg
Roland Svensson	Björn Evensen
Susanne Samuelsson	Kay Rönn
Leif Sondell	Lars Olsson
Thomas Quist	Lennart Johansson

MD M

Tomas Ulväng	Per-Olov Bäckström
Mats Börjesson	Benny Fredriksson
Hans Breismar	Jan Lund
Dan Malmros	Göran Wallin
Olof Jonsson	Inge Eriksson
Jim Persson	Charlie Skoghäll

MD N

Karl-Göran Westlin	Anders Sjöström
Kjell Berggren	Sven David Sörensen
Jörgen Lundgren	Lennart Andersson

Till revisor valdes Lars-Erik Cederlöf och som hans ersättare Hans Karlsson.

Sista gången för sena motioner

Inte mindre än nio motioner kom in efter stoppdatumet. Ett par motioner hade blivit liggande på Södertörnsgruppen sedan medinflytandet gjort sitt. Eftersom gruppen är en del av Försvarsmakten betyder det att felet begåtts av myndigheten. Rikshemvärnsrådets sekreterare Thomas Johansson ville ändå slänga dem i papperskorgen. Tinget beslöt emellertid att behandla hela bunten. Men det är sista gången. Från och med nu gäller den 1 ju-

Sista klubbslaget för Bengt Runner.

FOTO: ULF IVARSSON

Glest på avtalsbänken

Större delen av hemvärnsfamiljen var ute på annat, men rikslottachefen Elisabeth Falkemo och hennes vice, Britt-Inger Svensson avlöste i alla fall varandra på avtalsbänken.

– Vi tycker det är ett viktigt uppdrag att bemanna hemvärnsförbanden, säger Britt-Inger Svensson och berättar att den plan som lämnades in till rikshemvärnsavdelningen i somras nu börjar konkretiseras.

Alla nuvarande medlemmar som har eller har haft kontrakt med försvaret, sammanlagt 5.500 får i dagarna en enkät. De får där själva tala om vilken utbildning de behöver får att platsa i hemvärnet.

– Framförallt får vi veta var i landet det är lämpligt att anordna kurser och nu kan vi för första gången flytta över övertalig personal från försvarsgrenarna till hemvärnet. Därför tror jag att det här kommer att fungera bra.

Hemvärnets nya roll attraherar, fast det tar lite tid att föra ut den moderna bilden. Kunskapen bland medlemmarna höjs med artiklar i varje nummer av Lot-tanytt.

Snabba affärer ger kulor till rådet

För 2003 redovisar rikshemvärnsrådet ett kraftigt underskott. Det beror på att 1,5 miljoner då delades ut till MD-gruppråden och att ett överskott på tidningen betalades tillbaka. Tidigare behölls överskotten.

Nu är det ändå ingen fara med rådets kassa. Omkring åtta miljoner kronor förvaltas och snabba affärer görs. Så snabba att rådet inte hinner tillfrågas, berättade revisor Krister Willén.

Mike Braun, bataljonschef och ombud för Skåne, föreslog att rådet gör en ny utdelning till de regionala råden nästa år.

Livlig debatt men ingen votering. Närmast kameran Dan Fjällström från Kronoberg, Jonas Ryberg, Kalmar-Kronobergsgruppen, Gunilla och Thomas Quist, Skåne. FOTO: ULF IVARSSON

Webmaster PO Olsson och informationschef Sune Ullestad lade snabbt ut nyheter från tinget på nätet. FOTO: ULF IVARSSON

Ekenberg snabbskissar framtiden

Efter bara 145 dagar i befattningen fick Roland Ekenberg förtjänstmedaljen i guld. Så har han också hunnit greppa läget och insett vad som står på spel:

Terrängbilarna är snart slut. Under perioden 2008–2010 behövs nya fordon. Lätta och smidiga men som ändå kan lasta tillräckligt med utrustning.

Den minskade vänpliktsvolymen – vis-a-vis bara 6.500 man – gör att något snabbt måste göras åt personalförsörjningen. En lokal variant av korttidsutbildning enligt Norra militärdistriktets förslag kan bli aktuell. Högkvarteret sågade idén den gången. Den gamla tremånadersutbildningen gav i snitt bara 33 procents utfall och anses inte lika intressant, trots att Eksjömodellen stack av med sina 70 procent. Ung-

domsverksamhet som kan leda till både hemvärnet och utlandstjänst nämndes också i Roland Ekenbergs tal.

En hemvärnsvecka med sjukersättning som soldaterna kallas till med plikt kan vara ett sätt att få ordning på deltagandet i övningar.

Samtidigt beskrev han i uppskattande ordalag den enorma styrka som ligger i att frivilligtanken lever.

Det framgick tydligt att Ekenberg vill ha ännu mer professionalism och kompetens i förbanden och att han anser att det bör finnas hemvärnsförband som passar i stort sett alla. Exempel på differentiering av verksamheten är NBC- och trafikplutonerna som kan bli verklighet om några år.

ULF IVARSSON

Förnyelse. Endast två ordinarie ledamöter blir kvar från det gamla rikshemvärnsrådet.

FOTO: ULF IVARSSON

Skogshemvärn övade strid i fred

***Hemvärnet ska lämna skogen tycker
nye rikshemvärnschefen. Det var ändå där
vi lärde känna de sörmländska förbanden
när de övade strid i fredstid.***

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Det är dags att hemvärnet lämnar skogen, sa rikshemvärnschef Roland Ekenberg till de församlade cheferna i Sörmlands hemvärn. Sen bar det av rätt in bland träden, där förbanden höll till under inspektionshelgen. Insatsplutonen i Norra bataljonen övade framryckning mot ett objekt i en gammal hederlig formering, stridstriangel. Tidningen tassar bakom IT-konsulten Robert Isaksson och hans grupp i de svamprika markerna efter att ha lyssnat till en säker ordergivning av plutonchefen, hv-löjtnant Stefan Eriksson.

Robert och de andra gruppcheferna har fullt upp att leda med tecken och få med alla i den tätbevuxna terrängen. Den här

gången skulle de dessutom tänka på att vara försiktiga med våldsanvändningen. Spänningen stiger. "Det är människor vid objektet" viskas från man till man. I spelet råder fred, fast en underavdelning av "öknens barn" med allt annat än svamplockning i tankarna måste tas om hand.

Korridor bakåt

Omkring 30 procent, ett hundratal man i Norra bataljonen var i aktion på och omkring nedlagda Kjulabasen. En grupp lärde sig tekniken för motstöt i skog när motståndaren är överlägsen. Förfarandet kallas "korridor bakåt" och är både kul och svett drivande.

– Vi ligger för ofta på skjutvallen, det här

är mycket roligare, säger stf gruppchefen Jonny Almström. Han är 29 år, jobbar i ett industriföretag och gick upp halv sex på morgonen för att få vara med kompisarna i andra kompaniet. För den som kommer är det inga problem att utveckla sina färdigheter, menar Jonny, fast han tror på obligatorisk närvaro på en del övningar.

Känner sig respekterad

I dag surrar det av flygplan från Frivilliga flygkåren på basen och rörelserna rapporteras noga från två o-platser. I den ena träffar vi på mc-ordonnansen Heidi Opava, förskollärare i det civila. Motorcykeln har hon parkerat och maskerat medan hon sköter observationerna. Det är förs-

En minut får det ta att sätta på sig C-vätskeskyddet. Mats Johansson (t h) hjälper kamraten Sune Johansson.

Mc-ordonnans Heidi Opava prövade på o-platstjänst och blev uppvaktad av chefer och media. Här pratar hon med Karl-Arne Ahlqvist, chef för Sörmlandsgruppen.

Skytteplog! Soldaterna får bråttom medan inspektionstäten funderar på vad det kan betyda.

ta hemvärnsövningen för Heidi som känner sig välkommen och respekterad.

I den andra o-platsen sitter 27-åriga Daniel Johansson, som jobbar i butik. Daniel gillar fältlivet. Ett vanligt kompani är lagom, tycker han.

– Tänker vara med så länge benen bär.

Med hjälp av en ra 180 har bataljonstaben samband över hela ytan och kontakt med högre staber. Så långt är allt gott och väl. Mer akut är att det behövs mer personal och ett system som gör att FRO:s instruktörer kan få utbilda hemvärnssoldater till signalister.

Det är Håkan Lindskog, sambandsbefäl i bataljonen som framkastar idén. Vi står i ett stabstält 32, lite lappat och lagat ►

Eskilstunakompaniet övar "korridor bakåt" och verkar stortrivs med det.

FAKTA Sörmland

Rätt man på rätt plats. Lennart Jacobsson från hemvärnsmusik-kären i Sörmland spelade generalsapellen på sitt vackra jägarhorn när rikshemvärnschefen kom till P 10 i Strängnäs för att inspektera hemvärnet. Lennarts pappa var regementsmusiker på P 10 och esskornettist.

Den lilla ceremonin utspelade sig på en öde kaserngård. Här försvinner inom kort all militär verksamhet. Till och med Sörmlandsgruppen ska flytta.

Går allt enligt planerna byggs nya lokaler för gruppen på Häradsfältet, som Försvarsmakten ska behålla. Länet har också åtta godkända skjutbanor och välskötta bataljonsförråd.

Sist en rikshemvärnchef reste runt i Sörmland var det ett fascinerande sja att hinna med de då sex

bataljonerna och 18 kompanier. I år gick det att i god ordning besöka de tre återstående bataljonerna på halvannan dag.

– Vi har 600 soldater färre nu, men antalet utbildningstimmar har ökat. De som är kvar är helt enkelt duktigare, sa chefen, överstelöjtnant Karl-Arne Ahlqvist och vädjade till rikshemvärnschefen om en smula lugn och ro för att få den nya organisationen att börja fungera.

Och Roland Ekenberg höll med om att en period av konsolidering nu är nödvändig. Men han gav också en vink om att hemvärnet bör tona ner sin traditionella roll som skogsförband för att istället träna och synas mer i städerna. Snart anpassas också sannolikt utbild-

ningen så att vi kan bistå polisen om Sverige skulle utsättas för hot från terrorgrupper. Just en sådan övning i väpnad strid i fred hölls under inspektionshelgen av Södra bataljonen under ledning av kapten Hans Breismar.

Trots att soldaterna i Sörmland till 95 procent förvarar sina vapen i hemmen är förlusterna i princip nere på noll. Den grundliga inventering som årligen gjorts sedan 2001 under hot om polisanmälan har gett resultat.

Däremot anser gruppen att det är onödigt med tekniska kontroller av vapnen varje år. Automatkarbinerna slits inte särskilt mycket i hemvärnet. Chefen för rikshemvärnsavdelningen, Thomas Johansson tog,

som det heter, frågan med sig hem.

Sörmlandsgruppen har fokus på insatsplutonerna, men hävdar bestämt att bataljonerna måste få leva kvar. Utan bas-hemvärnet blir det ingen spets heller. Veteraner, ungdomar, folk med vilande avtal, musikkår, frivilligorganisationer – alla behövs.

Utbildningen görs nu om för att komma åt problemet att soldater står och stampar på samma nivå år efter år. Den vanliga fyraårscykeln överges. Nu ska behov och utvärderingar styra.

Målet för Sörmland är högt satt. Den sista december 2007 ska 75 procent av de 1100 soldaterna fullgöra sina kontrakt och förbanden vara uppfyllda till 95 procent.

men väl möblerat och ett stort steg framåt för bataljonsledningen.

– En vecka på Färö eller åtminstone ett par dagar här hemma vore perfekt för intresserade äldre soldater som har slutat med att springa i skogen, säger Håkan, väl medveten om att upplägget krockar med nuvarande ordning.

Vet vad han talar om

Mer väpnad strid i fred blev det i Studsviksområdet där kapten Björn Kjellström lagt upp scenariot. Ett bränslebyte skulle göras i reaktorn och terrorister befarades vilja komma över anrikat uran för att tillverka bomber. Nu var det hemvärnets uppgift att förstärka skalskyddet runt anläggningen. Det märks att Björn vet vad han talar om. Mycket riktigt har han varit professor i energiteknik vid Luleå tekniska högskola.

– Det här ligger i gränzonen av vad vi får syssla med och utrymmet för våldsanvändning är därför mycket begränsat avslutar Björn sin orientering till Södra ba-

taljonens befäl. Alla fick en skriven latthund för vad som gäller.

– En svår uppgift, ett helt nytt sätt att tänka. Vi måste hela tiden vänta ut motståndarens drag. Halt och fråga är vår första försvarslinje och våld utövas enligt proportionalitetsregeln, säger stf kompanichefen Roger Nilsson, 43-årig data- och TV-säljare.

Sörmland har haft svårt att få tag i avtalspersonal och bataljonerna får improvisera. Här drog FRO-ungdomar kabel och veteraner satte upp CIM-utrustning och larmminor. Helt hopplöst kan det inte vara när en ungdom som 18-åriga Susanne Seth från Strängnäs praktiserar i hemvärnet och vill bli förplägnadslotta. Eller när en 65-årig kompis till Björn Kjellström nyligen gick sin intro och dagen efter fortsatte med HvSS kvartermästarkurs.

Lite tråkigt är det att Sörmlandskustens kompani förlorade sin ompysslade bevakningsbåt Altaskär och nu även mister sin 200-båt.

Muraren Anders Blixt gjorde lumpen

som maskinist på Altaskär och det blev ett glatt återseende i hemvärnet många år senare. Ena motorn frös sönder – det lagade Anders själv.

– Men får vi bara gå utbildning för stridsbåten blir det bra också.

Allt man kan begära

Mitt i länet har Mellersta bataljonen sin bas. Stefan Hammarbäck har just en lägesgenomgång med sin stab och vi ser oss förstulet omkring. Väggarna pryds av en välkänd reproduktion av Fritz von Dardel och en reklamaffisch för Saabs nya bärbara pv-vapen. Här finns allt man kan begära – orderrum, lektionssal, förråd och även kvarter för tillfällig övernattning.

I natt sov soldaterna i smala järnsängar som generationer av värnpliktiga tyngt ner. När Stefan kom in sist av alla var det fullt så han fick lägga sig under skrivbordet.

Chefen själv är företagare i Katrineholm och vacklade länge mellan en civil eller militär bana så hemvärnet blev kompromissen. Det riktigt lyser om honom när

Noterat under inspektionen

Sköna toner av Sörmlands hemvärnsmusikkår. P G Sjölin presenterade verken och särskilt fint klingade "Gånglåt från Hille dänne" av Curt Larsson i arrangemang av B Jarl.

Kåren kvalar in för statsceremoniellt spel i höst.

Baskern av för hundförare Samuel Virtanen som var med i försvaret av Studsvik och sen körde till Växjö för att karaktärstesta sin hund

Hatobjekt nr 1 i Södermanland: gamla hjälmen. En trovärdighetsfråga. Under all kritik, säger bataljonskvartermästare Patric Eriksson.

Medelåldern är 42 år. De nya är i snitt 28 år.

Med faddrar och handledare försöker man i Sörmland få ned tiden från intresseanmälan till första övning.

Gruppen har en egen och högst idérisk rekryteringsofficer, major Nils Nordin, välkänd för många HvSS-elever.

Samverkan med polis och räddningstjänst fungerar i allmänhet mycket bra, medan kommunerna är mindre intresserade.

han talar om sina kollegor, ställföreträdaren Joakim Truedsson och kvartermästaren Patric Eriksson.

– Vi kompletterar varandra. Jag viftar med sabeln, Joakim ser till att staben förstår vad jag menar och Patrik förser oss med resurserna, säger Stefan Hammarbäck.

Patrik skulle sluta men övertalades att bli kvar. För bataljonen är detta ett lyckokast. Patrik är drift- och underhållschef på Statoils centrallager för Norden och gjorde lumpen som plutonchef i ett underhållsförband.

– Problemet är vår bristande rörlighet. Vi slår rot här och omgrupperingen av bataljonen blir därför tung.

Endast ett fåtal av bataljonens soldater hade sökt sig till helgens övning.

– Jag är inte orolig. Vi har haft ett tapp och fyller nu stadigt på. Statistiken säger att vi gjort oss av med många, men de tillförde ingenting. Det gör däremot varje ny soldat, så kompetensen ökar hela tiden, säger Stefan Hammarbäck. ■

Ledningstrojkan i Mellersta. Stefan Hammarbäck (chef, överst), stf Joakim Truedsson och kvartermästare Patric Eriksson (t. v.).

Den livsfarliga sabotören heter Lars Pedersen och är i det militära gruppchef i Norra bataljonen.

Det är jättekul att vara i hemvärnet och laga mat, tycker utbildningslotten Britt Gustavsson.

Självständighet hjärtefråga

En rundfråga till MD-grupperna tyder på att överföringen till förbanden går friktionsfritt. Många frågetecken finns emellertid kvar.

Tomas Andersson, chef för Hallandsgruppen ser oklarheter när det gäller ledningsprinciper, instruktorsarvodena, helgersättningarna för yrkesofficerarna och vem som ska vara ordförande i grupprådet (hemvärnsrådet).

Bert-Erik Pousar, Elfsborgsgruppen, kommer att sakna styrkan i MD-organisationen som är det tydliga chefskapet och undrar hur pengarna ska hanteras.

Norra Smålandsgruppen oroar sig för resurserna för mark och anläggningar och vill ha klara besked om förmågor och uppgifter.

Tage Johansson som leder Dalregementsgruppen säger sig vara väl omhändertagen av Livgardet i Stockholm. Där emot är han kritisk mot FMLOGs nedrustning.

– En del av våra förutsättningar raseras om FMLOG gör allvar av planerna på att stänga förråd och istället köra varubil.

Rutin på insatsledning

Även Kalmar-Kronobergsgruppen som ska tillhöra Marinbasen i Karlskrona får sämre service eftersom FMLOG stängt i Växjö och Kalmar. Gruppen har stor rutin på insatsledning och samverkan med civila myndigheter. Nu undrar chefen Bengt-Göran Svensson hur det ska lösas i fortsättningen.

– Jag leder utbildningen av hemvärns-

bataljonerna, men vem är chef över dem annars?

Efter 60 år är cirkeln sluten för Lapplandsjägargruppen. I 22 bröts nämligen ut ur I 19 1945.

– Det finns bekymmer men ta ut vägen och kör, säger Magnus Ståhl.

Inte mindre än 60 mil får Fältjägargruppen i Östersund till sin närmaste chef i Boden.

– Det här måste betyda att vi i praktiken blir mer "territoriellt ansvariga", säger chefen Lennart Fredman.

"Jag vill leda mina fem bataljoner i allt, även i stöd till samhället."

Harry Thorneus, Norrbottensgruppens chef, berättar att I 19 skulle stödja med befäl redan från och med i år men hittills har inte en enda timme levererats på grund av befälsbrist.

Även Västerbottensgruppen finns i I 19-familjen. Två manår sitter gruppens officerare i bil för att sköta ett jätteområde om 45 gånger 25 mil och det kan bli instruktörsproblem om helgersättningarna slopas. Forsvarsmakten kräver att helgerna ska planeras in i arbetstiden.

Södertörnsgruppen ser en stor potential i överföringen, på villkor att den får ha

stor självständighet under Amf 1.

– Amf 1 är ödmjuka, de är inte så insatta och jag måste bli självständig. Amf 1 kommer för sent om det händer något på ön, säger den främste företrädaren för Forsvarsmakten på Gotland numera, Rutger Bandholz.

Håll dörren öppen

Södra skånska gruppen flyttas in i P7:s nya insatsenhet och kommer att fungera som militär insatschef.

– Jag ser en jättepositiv utveckling om vi bara håller dörren öppen, säger chefen Tomas Kryhl.

Överföringen till förband kommer att gå alldeles utmärkt, sammanfattar rikshemvärnschef Roland Ekenberg. Det är värre med insatsproblematiken.

– I dag är inte förbanden dimensionerade för att vara territoriell chef, ha vakt-havande befäl, eller leda insatser. Resurser måste tillföras eller omfördelas. Varifrån vet jag inte just nu.

– Jag vill leda mina fem bataljoner i allt, även i stöd till samhället, säger Magnus Engdahl, chef Livgrenadjärgruppen.

– Vi ska inte göra problemen med insatsledning större än de är. I många fall handlar det om eftersök där vi använder lite personal som står under polisens befäl, säger Ronny Schultz, Livgardesgruppen.

ULF IVARSSON

Gruppcheferna håller hårt i klubban

Vem som ska sitta ordförande i hemvärnsrådet, nuvarande MD-grupprådet är en känslig fråga.

De flesta MD-gruppchefer anser att de är självskrivna.

MD-gruppningen tas bort och kvar av medinflytandet på regional nivå blir ett hemvärnsråd. Platsen som ordförande har sedan MD-organisationen kom till varit vikt för gruppchefen. I samband med att grupperna överförs till förband uppstår ett vägval: ska nuvarande ordning gälla eller ska förbands-

chefen ta över klubban?

Rikshemvärnschefen Roland Ekenberg håller på det senare alternativet. Hans motivering är att förbandschefen på detta sätt mer eller mindre tvingas lära känna sitt hemvärn. Har han lovat något på rådet måste han också stå för det.

Men det finns praktiska problem. Chefen för I 19 har hela fem utbildningsgrupper under sina vingar. Han hinner helt enkelt inte med alla möten. Regimenterna har dock två överstar och rikshemvärnschefen håller öppet för lokala lösningar.

I kretsen av MD-gruppchefer har han inte mycket stöd för sin idé.

– Det är bra med samma signaler på både möten med bataljonscheferna och rådet. Därför ska gruppchefen vara ordförande, säger Tomas Andersson, chef för Hallandsgruppen.

– Jag minns rådsmötena från förr då Fo-regementschefen var någon slags hedersordförande. När chefen för Hvfriv-avdelningen klev in fokuserades mötet på rätt frågor, säger Ronny Schulz, chef för Livgardesgruppen.

– Jag motsätter mig helt att chefen för S1 är ordförande. Det gäller ju vardagsfrågor och han måste ändå lita på mig. Självklart ska han träffa hemvärnet, men på övningarna, säger Jan-Erik Nordberg, chef för Västmanlands-Upplandsgruppen.

Tanken att låta gruppchefen vara vice ordförande avvisas med kraft av rikshemvärnsrådet. Traditionen att vice ordföranden är en vald ledamot vill man inte rucka på.

ULF IVARSSON

Mindre folk men samma arbete

Vi går nu över från det gamla föreningslivet till att bli en del av nya tidens krigsförband.

Det menar utbildningsofficerarna vid sammanslagna Södra skånska gruppen i Helsingborg

För 23 år sedan fanns det 22 kompanier i nordvästra Skåne. Enbart i Helsingborg var det tretton. Av de 22 har det blivit endast fyra, två i Helsingborg, en i Landskrona och en i Höganäs. Totalt i Skåne är det nu sju bataljoner med 21 hemvärnskompanier och två insatskompaniledningar.

– Men vi är inte längre knutna till en geografisk plats på samma sätt som tidigare, förtydligar killarna när vi träffas i lokalerna i de klassiska f d kavallerikasernerna vid Berga i utkanten av Helsingborg.

Sju MD-grupper har under året slagits ihop med andra som en del av det stora försvarsbeslutet i december förra året. I Skåne hade man Skånska dragongruppen i Hässleholm/Helsingborg och Södraskånska gruppen vid Revingehed, P7. Skånska dragongruppen försvann som egen grupp tillsammans med nio officerare och två civila. Kvar blev Södra skånska gruppen.

Där ingår nu två officerare för stöd till 7. hemvärnsbataljonen i Hässleholm och för stöd till 5.–6. hemvärnsbataljonerna i Helsingborg är det en civilanställd och tre officerare.

Vi gjorde en liten rundresa och tog först pulsen på personalen i Helsingborg som ju nu tillhör en ny grupp. Sedan avslutade vi med några i nygamla Södra skånska gruppen i Revingehed.

Karl XII kvar

– Vi har blivit av med en tjänst här och en gick i pension vid 55, säger major Kent Jonasson som är stf utbildningschef vid Södra skånska gruppen och platschef i Helsingborg. Kollegornar runt omkring sekunderar och fyller i när han beskriver hur

Hemvärnet på Revingehed huserar i äldsta byggnaden, det gamla tyghuset Tvedörahuset. Chefen Tomas Kryhl bakom från vänster Kaj Persson och LET Andersson.

sammanslagningen fungerat.

– Sammanslagningen har inneburit att vi fått en förnyring i chefsskiktet. Det positiva är att förändringarna har gått bra och att alla har fått komma till tals.

Han visar runt på det välorganiserade området.

– Vi förfogar nu över fyra insatsplutoner och har här ett bra bataljonsförråd.

I aktiviteter och inriktning ser man sig som en del av nya tidens krigsförband. Traditionen och arvet syns mest i de fina lokalerna. En symbol för detta är den jätttestora oljemålningen av Karl XII som är kvar från kavalleritiden. Därunder gör vi en lagbild med fem profiler i det nya hemvärnet i Skåne.

I Revingehed är man interiktigt lika nöjd med resultatet av sammanslagningen.

– Syftet var ju en minskning och det har genomförts på ett bra sätt med mycket stöd från tidigare Skånska dragongruppen, sammanfattar chefen för Södra skånska gruppen överstelöjtnant Tomas Kryhl. Tillsammans med major LET Andersson och löjtnant Kaj Persson beskriver han hur läget nu är med en MD-grupp istället för två i Skåne.

Viktigare roll

– Personalen har minskat, säger LET (jo han kallar sig så, en förkortning för förnamn och tillnamn). Men flödet i admi-

nistrationen har inte minskat, så nu väljer det över och våra gubbar får inte samma service som tidigare.

– Ja vi har fått göra avkall på mycket, tillägger Kaj. Bataljonerna får ta hand om mer och mer arbete själva utan stöd från oss.

Ännu viktigare

Det mest positiva med försvarets förändring menar Tomas är att hemvärnet nu har fått en viktigare roll än någonsin tidigare.

– Men samtidigt är vi nu oroliga för att nedläggningen av militärdistriktet ger oss i hemvärnet problem. Det var långt avstånd till Göteborg, men Södra militärdistriktet var ändå en samlande kraft. Där är det viktigt att rikshemvärnschefen agerar för att vi ska få ett bra stöd från regementen och högkvarteret. Risken är annars att vi glöms bort för GU och utlandsatsningarna.

Mensom helhet tycker både Tomas, LET och Kaj att framtiden ser ljus och spännande ut.

– Förr gjorde man sin gamla föreningsplikt med 20 timmar. Nu blir alla medvetna om den nya rollen som frivilliga i ett modernt territorialförsvar. Det visar vi inte minst här i Skåne där vi har flera kompanier med en snittålder på under 35 år.

TEXT & FOTO: BENGT PLOMGREN ►

K3 passar bra för gamla Livregementet

K3 är historiskt rätt för Örebro-Värmlandsgruppen och har perfekt profil för hemvärnsutbildningen.

Örebro-Värmlandsgruppen med sina sex hvbataljoner tillhör från årsskiftet K3 i Karlsborg. Det är en fördel att K3 bara har en enda utbildningsgrupp att ta hand om och officerare på K3 är redan välkända hos hemvärns-soldaterna som instruktörer.

Arbetsgivare och fack ska tillsammans se över arbetstidsplaneringen så att K3-officerare ska kunna fortsätta hjälpa hemvärnet.

– Regementschefen Ulf Gunnehed har en väldigt positiv inställning och har utfäst sig att avdela resurser för stöd och utbildning. Jag tror det blir bättre för oss, säger Örebro-Värmlandsgruppens chef överstelöjtnant Anders Domhagen.

Som militär fackman är han nöjd med K3 även av en annan anledning: Där utbildas ju lätta förband i strid, inte alls olik vad som sker i hemvärnet.

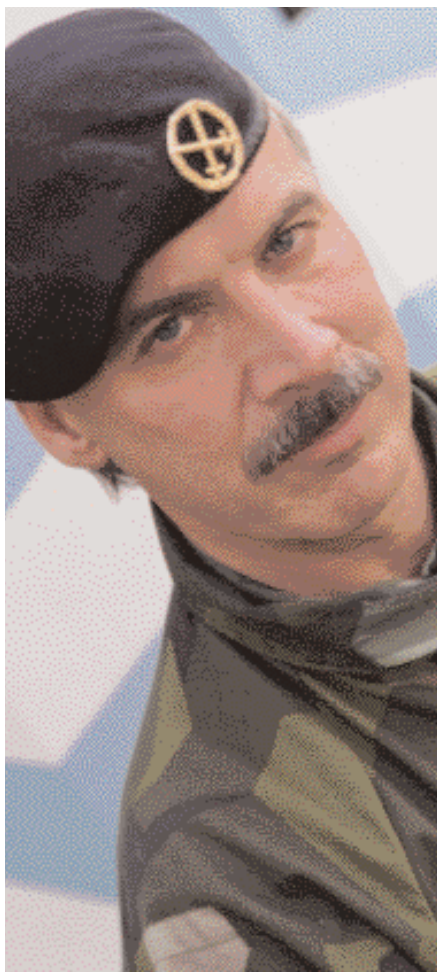
Var samma förband

Faktiskt finns en gemensam historia att falla tillbaka på. Fram till 1790 var Livregementets husarer (K3) och Livregementets grenadjärer (I3) nämligen samma förband. Men traditioner betyder inte mycket i dag. Försvaret har helt lämnat I 3, inte ens övningsfältet används längre. I bästa fall får Forsvarsmakten teckna avtal med nya civila ägare av skjutbanorna. Det är något som Anders Domhagen själv föreslagit och väntat på i ett par år.

Troligen blir både Horssjöns och Vilingsbergs skjutfält kvar och i Lindesberg och Laxå kan man skjuta ak 4, så det är trots allt godkänt vad gäller övningssträng. Vill man träna mot rörliga mål gäller bussresa till Kvarn eller Karlsborg – nackdelen är då att inte så många följer med.

I de båda landskapen gör 400–500 sin värnplikt just nu, en del av dem i Karlsborg där de är givna mål för Anders Domhagens rekryteringsexpert Johan Fröberg.

Demokratis fana hålls högt i den sammanslagna gruppen. Anders Domhagen

Anders Domhagen är utbildningschef för både värmlänningar och närkingar och nöjd med resurserna.

har två vice ordförande i sitt råd, en från vardera av de två gamla grupperna. Även efter den 1 januari anser han sig självskrivet att hålla i klubban.

– Chefen för K3 måste få delegera till den som är mest insatt i verksamheten. Han får gärna vara med i planering och ordregivningar och är välkommen att inspektera.

Vem är chef?

Med nedläggningen av MD-staberna försvinner den gamla samordningen utbildningsgrupperna emellan. Därför måste

rikshemvärnschefen och Hemvärnets stridsskola snabbt ta befälet via utbildningsavdelningarna på regementena, anser Anders Domhagen

Eftersom hemvärnsutbildningen inte tycks bli något problem för den förstärkta Örebro-Värmlandsgruppen är väl allt gott och väl?

– Nja jag undrar vem som är hemvärnsbatajonernas närmaste chefi skarpt läge egentligen. Jag själv, chefen K3, eller Operativa insatsledningen?

Enbart från Livregementets grenadjärgrupp är man van att leda 10–15 insatser ärligen och vill gärna fortsätta med det man är bevisat lämplig för. Dessutom är det bra för bilden av hemvärnet i samhället och därmed rekryteringen.

Uppgiften att ha kontakt med civila myndigheter är är svår att helt utrota. Anders Domhagen tänker hålla sitt kontaktnät vid liv och ser framför sig ett regionalt forum som möts en gång om året.

Stannar länge

Från lokalerna i stadsdelen Vivalla i Örebro vakar personalen i gruppen över cirka 4000 hemvärnssoldater. Trenden är vi-kande ännu några år tror Anders Domhagen. Men sen väntar en stabilisering då de som nu skriver på är unga. Får de en meningsfull tillvaro i förbanden stannar de länge. För att skapa denna goda cigarr stöps utbildningen om till koncentrerade tillfällen i större förband. På kuppen spar man pengar på resorna och förenklar vapentransporterna.

– Den vanligaste orsaken till att folk slutar är att deras tid inte räcker till. De gillar hemvärnet för kamratskapet, ordning och reda och friluftslivet.

Sammanslagen intro-utbildning och gemensam ledning för insatsdelarna när de övar ska lägga grunden för en enhet mellan två kulturer.

– Närkingarna tycker att det är ett lyft att höra värmländska.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Regemente och hemvärn – båda vinner

Officerare som kommenderats till utbildningsgrupper lär sig snabbt att hemvärnet inte är knallskott bakom Konsum.

Intervjun skulle handla om hur Upplands- och Västmanlandsgruppen anpassar sig till sin nya hemvist i S1, men det är bara en mindre bit i det stora pussel som överstelöjtnant Jan-Erik Nordberg och hans 20 män och kvinnor stora stab lägger just nu.

Omorganisationerna avlöser varandra och sammansmältningen av hemvärnen i Uppland och Västmanland fortsätter.

Det var en nedstämd skara som mötte Jan-Erik Nordberg när han tog över ansvaret för nedläggningen av Västmanlandsgruppen. Facit blev ändå bra för allihop, både civila och officerare. Två majorer och en kapten följde med till Enköping. Tillsammans med fyra officerare från S1 och nedlagda P10 har den nya gruppen faktiskt fullt lag och personalförsörjningen från regementet har startat bra.

– Det är stor skillnad mot när jag tillträdde. Jag hade ingen ställföreträdare och fyra av sju utbildningsbefäl saknades.

En viss oro finns dock fortfarande vad gäller arbetstidsavtalet. Om det inte omförhandlas på rätt sätt kan det bli svårt att få bataljonschefen att släppa till sina instruktörer på helgerna.

Lovande kontakter

Hemvärnet och S1 har en lång historia tillsammans, fast numera är inte hemvärns- och frivilligavdelningen ett okänt påhäng utan ska bli en integrerad del. Jan-Erik Nordberg är direkt underställd regementschefen och kontakterna med överste Mats Blom och S1 är givande och utvecklande.

– Tidigare fick vi till exempel på sin höjd lämna lappar till kompanierna om att den som ville var välkommen till information om hemvärnet. Det kom kanske tio soldater. Nu planerar vi att besöka alla grundutbildningskompanier på S1 vid två tillfällen under våren 2006, säger Jan-Erik Nordberg där vi sitter i Salbohedsrummet, som är traditionsrum för Västman-

landsregemente och Västmanlandsgruppen.

Han tänker också öva sitt hemvärn tillsammans med GU-bataljonen och har redan låtit staber köra krigsspel mot datorn "Tyr" som står i S1:s ledningsträningssanläggning. För S1:s officerare blir hemvärnet å andra sidan en välkommen chans att föra trupp och utbilda i lätt markstrid, något som de annars inte är bortskämda med.

– De kollegor som kom till oss från regementena trodde nog att hemvärnet är knallskott bakom Konsum, men de har ändrat uppfattning.

Gemensam plan

Från och med den 1 juli i år har Upplandsförbanden och Västmanlandsförbanden en gemensam utbildningsplan. Idén går kort och gott ut på att samla var bataljon till två större övningar per år. På våren övas alla funktioner – mc-förarna kan ta förarbevis, förplägnadspersonalen drillas på lågtryckspannan, signalisterna lär sig PC Dart.

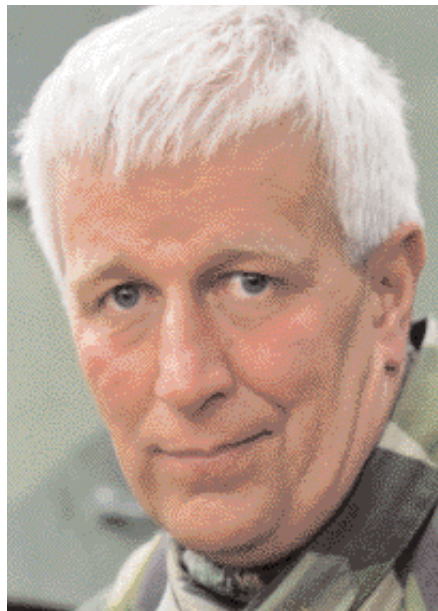
En helgövning med inryckning på lördag morgon ger 30 timmars avtalstid.

Inte mycket utrymme finns längre för lokala mindre övningar. Från Västmanland har dock Jan-Erik knyckt idén om en särskild utbildningshelg för lottor och signalister. De har där som tradition att en gång om året träna tillsammans. Resultatet blir bättre förmåga i staberna.

En smidig växling från två till ett råd lyckades västmanlänningar och upplänningar också med. Förr bataljonschefen i Köping, Jan Rosén och bataljonschefen i Enköping Anders Ulander la ned mycket arbete för att få ihop en snygg avslutning och gemensamt ting.

Kartan ritas om

Omorganisationen som följde av "hemvärnet efter 2004" är inte nog. För att få uppfyllda förband måste kartan ska ritas om en gång till och när röken skingrats

Den drivande och glade ingenjörsofficeren Jan-Erik Nordberg basar för ett hemvärn i balans. Avgångarna matchas i stort sett av nyrekrytering.

framträder tre bataljoner med namnen Östra Aros, Aros och Västmanlands hvbataljon. Läns- och landskapsgränser bryts, för Heby och Sala i Västmanland ska bildas bataljon med Enköping och Bålsta i Uppland.

Isyfte att få en mjuk övergång över man i denna indelning 2006 för att slutligt inta organisationen 2007. Just bataljonsövningar är ett bra sätt för sammanslagna förband att lära känna varandra

Två insatskompaniledningar med vardera tre insatsplutoner, två MD-flygggrupper (hemvärnsflygggrupper) och två musikkörer fullbordar bilden av det nya hemvärnet i Uppland och Västmanland.

När Jan-Erik Nordberg funderar på framtiden undrar han över vem som ska leda hemvärnets utveckling, vilka nya förmågor som ska införas och vad som händer när terrängbilarna skrotas. Själv är han gärna med och löser problemet att utbilda hemvärnssoldater på tre månader.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

På med ledartröjan när det gäller

Reservkaptenen i pansartrupperna Anders Åhlgren tog över Jönköpings bataljon 2004 och han driver otåligt fram en förnyelse av förbandet inklusive planer på ett hemvärnscentrum i tändstickskungen Ivar Kreugers gamla kontor.

INTERVJU: ULF IVARSSON FOTO: ANDERS KÄMPE

Snacka inte om att hemvärdet har en downperiod, inleder Anders och han är ett levande bevis på att cheffens inställning har en enorm betydelse för att bygga upp ett förband.

Anders har en klar bild av vad han vill göra med allt från medinflytande till skarpa lägen. Hans drivkraft är att personalen är så underbart rolig att jobba med och att människorna har en sån kompetens att Anders måste buga sig.

Befälen i hemvärdet vet från arbetslivet hur man förankrar beslut. Civila har i många fall ett försprång framför yrkesofficeren som är van att bli åtlydd ändå. En reservofficer i hemvärdet gör fel om han eller hon väljer antingen beväringstuket eller att vara osäkert snäll.

– Man måste skapa förtroende, mening och gemenskap. Då kan man utnyttja sin kompetens fullt ut.

Civil metodik, den så kallade Y-modellen, används i höst av Anders för att få alla med på tåget när det gäller kommande års utbildning. Skänklarna på Y-et består av nulägesbeskrivning och målet för 2006. I alla steg förekommer grupparbete med de som har funktionsansvar och kompniledningarna.

Gå i spetsen

Anders vill ha självständiga chefer som tar egna initiativ. Parollen är "på med ledartröjan när det gäller". Själv vill han också gå i spetsen för soldaterna och är lite av undsjuk på kompanicheferna, som ständigt gör det.

Att pansartaktik och ödmjukhet inför frivilligheten fungerar bra ihop fick Anders klart för sig i sin första insats som chef, då bataljonen var med om att rädda småländska städer från total översvämning.

Erfarenheterna från sommaren 2004 sammanfattar Anders i ett brev till vår politiska ledning. "Jag är imponerad av den förmåga, kamratskap och den goda förbandsanda som hemvärdet i Jönköping har visat ... detta med en insatstid som är

nästan oslagbar", heter det. Anders varnar dock för vad som kunde ha hänt om katastrofen varit större. Då hade materielen inte räckt till. Dagarna innan vi träffas ringer Anders och berättar glatt att försvarsministern svarat.

– Hon menar att det är Försvarsmaktens sak att utveckla hemvärdet, men hon skriver också att hon tar med sig mina synpunkter.

Civilt funkar bra

Anders är ekonom och utbildad i verksamhetsutveckling. De civila metoderna funkar bra i försvaret. Grundbulten är en modell för målinriktad och samordnad verksamhet som uppfanns av den för tiden okände tänkaren Edgar H Schein 1970. Anders förklarar med en skiss över tre fyrkanter med pilar. I den första pekar pilarna åt olika håll (verksamhet), i den andra åt samma håll (målinriktad verksamhet) och i den tredje har pilarna också förbindelse med varandra (målinriktad och samordnad verksamhet).

– Mitt första intryck av en hemvärnsstab var att den inte var krigsduglig. De skrev M-blanketter och stoppade i pärmar. Ingen greppade hur man leder.

Sedan Anders taktikutbildat dem kan staben i Jönköping nu få fram stommen till en order på 45 minuter.

Anders har idéer för allt. För att få liv i avtalspersonalen gör han ett ryck med var och en av organisationerna.

– Lottorna är toppen! Om 14 dagar är de igång, utbrister han där vi sitter i en källarkrog som Anders betraktar som bataljonsmäss.

Liknar FN-tjänst

Hemvärdet har på sätt och vis svårare beslut att fatta än i ett traditionellt pansaranfall. I Södra militärdistriktet har man börjat öva strid inom ramen för fredslagarna. Det uppstår beslutssituationer som liknar FN-tjänst.

Anders tar fram en ny skiss ur portföljen. Den symboliserar förbandets utbild-

ning och består av tre ringar: personligfärdighet, funktionsutbildning och befattningsutbildning. Där de tre ringarna går ihop finns en liten ellips och det är den ytan av sammansatta kunskaper och färdigheter som är viktiga att nå i hemvärdet.

– Folk kommer och går. Man får en kader som fungerar sen blir det att laga efter läge.

Politiskt intresserade Anders lobbar inte utan framgång för att väcka de lokala beslutsfattarna och målet är nu att få en ny lokal mitt i centrala Jönköping. Ett tänkbart objekt är Ivar Kreugers före detta huvudkontor. I dag har bataljonen kontoret på fickan och ett stort förråd i Taberg som ingen vill vara i.

– Hemvärnsföreningarna och krigsförbanden skulle kunna blomstra här tillsammans med frivilligorganisationer.

Växer med ansvaret

Från verksamhetsutveckling har Anders en käpphäst: att kunskapen ofta finns i företaget. Ett exempel från bataljonen: Frivilliga motorcykelkåren var ledsna för att vara undanskuffade. Då pekade Anders på en mc-ordonnans från Gränna och sa: Du ska bli motorbefäl. Du ska ömma för FMCK och bilkåren. Du för dialog med mig när du vill.

– Folk växer med ansvaret. För de som inte orkar med mig försöker vi hitta positiva lösningar – allt för lagandan.

Att vara chef för en hemvärnsbataljon är att vara företagsledare med ansvar på alla möjliga områden. Jobbet sliter på många chefer och Anders tror inte att Försvarsmakten fattar vilka uppoffringar det ofta är frågan om. Alternativkostnaden för uppdraget blir stor och Anders tror därför inte att det är säkert att framtidens bataljonschefer kan jobba på dagens villkor.

– Vi lär Försvarsmakten att man kan köra med oss. Systemet håller inte i längden. För egen del ser jag Jönköpings bataljon som ett projekt, men jag är långtifrån klar än. ■

Namn:

Anders Åhlgren.

Ålder: 44 år.

Yrke:

Småföretagare.

Familj:

Hustrun Anette
och tre barn.

Bor:

Bostadsrätt i Habo.

Intressen**utom hemvärdet:**

Friluftsliv,
hav och politik

Läser: För att

få kunskaper om
något specifikt.

Ser på TV:

Nyheter och CNBC.

Gör mig**riktigt glad:**

När allt flyter
på bra. Stort som
smått.

Gör mig**riktigt arg:**

Gnällspikar
som inte har rent
mjöl i påsen.

Hemvärnet pallar för flyktingvågor

Inget Amf-förband kan mäta sig med marint hemvärn då det gäller person- och lokalkännedom.

TEXT & BILD: PER SJÖSWÄRD, LIVGRENADJÄRGRUPPEN

”Post skall vara tyst, dold och skyddad”, stod det i en äldre SoldF. O-plats med sjöutsikt.

Vad skulle kunna hända? Nu när det inte finns någon hotbild. I Östgöta kustbataljons övning i början av september ingick i förutsättningarna att en terrorattack genomförts mot ett kärnkraftverk i södra Ryssland. Stora delar av befolkningen från det drabbade området, med inblandning av odisciplinerade ryska styrkor av miliskaraktär, rapporterades vara på flykt västerut mot Sveriges östersjökust och norrut mot Finland. Den ryska maffian uppgavs ha ställt flodpramar och andra båtar till flyktingarnas förfogande, mot hutlösa ”biljettpriser”. Enligt samstämmiga rapporter var en del båtar redan på väg mot Sverige. Hemvärnsberedskap och hemvärnslarm hade utfärdats.

Binder resurser

Science fiction? Knappast. Stora mänskligomassor på flykt är ett svårhanterligt problem. Flyktingar måste tas om hand och de binder personal och resurser i mottagarländerna. I det skisserade läget är skärgården och kustlandskapen det som först nås av flyktingvågorna. Givetvis har polis och kustbevakning det yttersta an-

svaret, eftersom krigstillstånd ej råder. Men förfogar de över tillräckliga resurser? Samband? Sjukvård? Transporter? Förläggning? Utspisning? Skydd mot militanta infiltratörer bland flyktingarna? Svar: nej.

Personal från Amf-förbanden då? Främst gäller att inneliggande årsklass är i takt med tiden, utbildningsmässigt. Inget Amf-förband skulle ändå kunna mäta sig med lokalt marint hemvärn då det gäller person- och lokalkännedom.

Hemvärnet hade fått rapporter från

Utan hundekipage blir många uppgifter närmast ogenomförbara. Insatsplutonens Ulla Hagberg med 4-åriga rottweilern Malou gjorde ett bra jobb.

ortsbefolkningen, innebärande att en del skärgårdsöar måste genomsökas. Bataljonens insatspluton fick i uppdrag att ta sig an Västerön vid Finnfjärden i S:t Annas skärgård. Terrängen går bara inte att beskriva, den måste upplevas. Moras, raviner, klippor, bergskrevor, urskog och kulstersten, håligheter med långt gräs och örnbräken, som gjort för att trampa fel och bryta fotleden. Som tur var hade det inte regnat på länge, annars hade också bergshällarna varit såphala. Att leta reda på gömda flyktingar i den miljön var inte det lättaste. Utan hundekipage hade det kunnat ta hur lång tid som helst. Hundar kan vara ovärderliga, en av deltagarna ansåg att en enda hund vid genomsökning kan motsvara en pluton. Flyktingarna hittades och överlämnades till polisen i land.

Viktig avvisitering

Ett annat scenario var att en sprängladdning kastats ombord på ett flyktingfartyg alldeles intill en ö. Där fanns döda och sårade av olika slag. Stabsvaktgruppen for ut tillsammans med en sjukvårdsgrupp för att göra vad som kunde göras. Första hjälpen direkt på skadeplatsen, sedan transport på bärar ned på båten. För en bär krävs fyra bärare. Det går åt folk.

Hur svårt skadade och chockade omhändertagna än må vara får man inte göra avsteg när det gäller avvisitering. Kvinnor måste också genomsökas, även av män, hur blyga och rädda för anklagelser om sexuella trakasserier de än må vara. Detta exemplifierades under återtransporten av en kvinnlig figurant som halade fram en kortpipig revolver. Inte så bra.

Tankar om att dra ner på eller avveckla det marina hemvärnet har förekommit. Troligtvis utan vetskap om att Sveriges kust faktiskt består av hela 762 landmil.

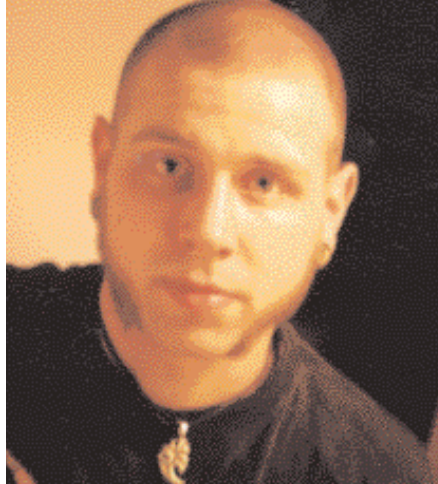
Det var i övrigt en bra, välplanerad och väl genomförd dygnsövning. Att notera var att bataljonschefen, tidigare yoff, inte bara bar hjälm, Ak 4 och skyddsmask som alla hans soldater. Han hade bytt ut de korslagda bössorna på kragen mot en kragspiegel med hemvärnets emblem. Föredömligt, men också helt korrekt. Det är ju hemvärnet som är krigsförbandet. ■

Edwin Hillesöy.

Marie Nilsson.

Lars Häggström.

Hjälpssamhet och gröna kläder

Vill man förnygra hemvärnet så är det också dags att försöka nå ut till ungdomarna med marknadsföring

TEXT & FOTO: MALIN NILSSON

När får man egentligen som vanlig ungdom en inblick i hemvärnet? Det går att se en tendens bara genom att besöka en gymnasieklass. På frågan vad hemvärnet är för något, räcker två killar och en tjej av 20 elever upp handen. Rekryteringsarbetet lockar en del ungdomar till hemvärnet, men förmodligen går det att göra mer. Edwin, Marie och Lars har olika inställningar till hemvärnet, men är eniga om en sak: för att få ungdomar att intressera sig krävs förnyelse.

Sätt upp fler affischer

Är hemvärnet intressant nog för ungdomar i dag? Nja, svarar Edwin Hillesöy från Bålsta. Den nymuckade 20-åringen gjorde värnplikten på ingenjörbataljonen på I19. Som gymnasiestuderande minns han inte att någon marknadsföring för hemvärnet förekom, det dök inte upp förrän under lumpen.

– Det behövs nog mer information och marknadsföring vid skolor. Sätt upp mer affischer, gör fler besök i gymnasieskolor och föreläs för både dom som tänker välja militärtjänstgöring och dom som inte ska det, säger han.

Edwin hör till den grupp av ungdomar som anser att hemvärnet är viktigt – en ovanlighet numera.

– Man kan få en mycket värdefull utbildning av hemvärnet, säger Edwin. Sen får man chansen att hjälpa till på ett organiserat och bra sätt ifall en krissituation skulle uppstå. Han berättar att han själv kommer att gå med i hemvärnet så småningom.

Men det behövs förnyelse, konstaterar

Edwin. Av erfarenhet tror han att en jämligt försvar är svårt att uppnå.

– Det finns fortfarande för många män i försvaret och det skulle krävas en omskolning för många befäl. Jag har träffat flera kvinnoförnedrande officerare.

Har aldrig sett reklam

Edwins motsats är Marie Nilsson, 23, som studerar internationell ekonomi i Örebro. På fritiden gäller studentspex, middagar med vänner och mycket plugg. Utan några som helst kopplingar till försvaret har hon ändå en idé om hur hemvärnet ska lyckas bättre med rekrytering och förändra bilden av organisationen hos allmänheten.

– Marknadsföring, marknadsföring! Det kan nog vara svårt att nå ut till ungdomar utan reklam. Har nog aldrig sett reklam för hemvärnet.

Att det läggs ut cirka en halv miljon på reklam för hemvärnet varje år är inte bara något som Marie är omedveten om. På frågan om var de sett reklam för hemvärnet svarar de flesta av Maries jämnåriga vänner att de inte lagt märke till någon.

– Jag känner inte till mycket om hemvärnet men i allmänhet är man nog med för att man vill hjälpa till, säger Marie.

En spontan beskrivning av hemvärnet? Hjälpssamhet och gröna kläder, svarar Marie.

De flesta av deras kamrater beskriver hemvärnet på samma sätt. Att känna till vem ÖB är och hemvärnet hör inte till allmänbildningen längre. Ungdomar med insyn i försvar eller hemvärn är oftast de som har anknytning genom familj eller vänner. Varken Marie eller Edwin tycker

att rekryteringen räcker till i dag. Den är osynlig för de flesta unga, konstaterar dom bägge.

Gyllene förnygring

Lars Häggström håller delvis med. Han är 24 år och arbetar som väktare i tunnelbanan. Han tillhör Södertörns insatspluton och övar cirka hundra timmar om året. Kopplingen till försvaret går långt bakåt i tiden.

– Farfar låg som soldat i en gränspatrull under andra världskriget och morfar var i engelska armén. Min styvfar var med i hemvärnet när jag gick med och vi tillhörde faktiskt samma grupp.

Trots att Lars lever i den gyllene förnygringen av hemvärnet och all slags modernisering, anser han ändå att hemvärnet är lite gammalmodigt. Man måste satsa mer på den goda sammanhållningen som hemvärnet innebär istället för det militära, säger Lars. Han har svårt att svara på vad hemvärnets viktigaste uppgift är.

– Just nu har ju Sverige inget försvar så hemvärnet skulle förmodligen få försvara Sverige själva. Men jag anser att hemvärnets viktigaste uppgift är att stötta samhället under svåra situationer.

Lars uniform och hemvärnstillbehör ligger i garderoben, där det tar alldeles för mycket plats, skrattar han. Tidningen Hemvärnet brukar ligga på köksbordet. Jag talar om för Lars att artikeln ska handla om ungdomars allmänna kunskap och intresse för hemvärnet. En självklar fråga, vad heter ÖB?

– Inte den blekaste. Men å andra sidan vet inte han vad jag heter heller, svarar Lars, hemvärnssoldat. ■

Terroristen

TEXT & ILLUSTRATION: BENGT BERGSTRÖM

Ien av Stockholms norra förorter låg den stora institutionen Forskning För Totalförsvaret, FOT. Anläggningen bredde ut sig över åtskilliga hektar och omgavs av ett kraftigt taggtrådsstängsel med hotfulla skyltar; Militärt område, Tillträde förbjudet, Fotografering förbjuden. Huvudentren skyddades av fällbara bommar och en vaktlokal med skottsäkra rutor.

I denna lokal befann sig vaktchefen, som med stort intresse studerade en amerikansk vapenkatalog. Han hade stannat vid bilden av en biffig revolver, the Ruger Super Blackhawk cal. 44 Magnum med sju och en halvtums pipa. Med rätt ammunition garanterades genomträngning av en godtycklig bil.

– Fy fan, tänkte han, en sån skulle man ha som tjänstevapen. Han såg med avsmak på sin egen ynkliga Walther PPK, som knappt kunde perforera måltavlan på 25 meter.

Femtio meter från entren låg kanslihuset, en obemärkt tegelbyggnad från fyrtioalet. Icke oväntat uppehöll sig här kanslichefen, för dagen tjänsteförrättande generaldirektör, GD således. Han var iförd randigskjorta med vit löskrage, mörkblå klubbjacka, flanellbyxor och svarta loafers. Klädseln hade högt föredöme: ordinarie GD dikterade ej blott tjänsteskrivelser utan också sina underlydandes stil och pli. Kanslichefen var ambitiös och trängade efter arbetsuppgifter (eller utmaningar på byråkratspråk) som var i paritet med hans kompetens. Han hade också nyligen fått ett sådant krävande göromål, nämligen att utforma ett nytt nummer-system för rapporter. I vilken ordning skulle han sätta datum, löpnummer, kategorikod, eventuell hemligstämpel med mera annat? Han blev lätt svettig när han insåg komplexiteten i allt detta.

Sammanbyggd med kanslihuset var en kontorslänga, där institutionens mer eller mindre nödvändiga pappersexercis ägde rum. Två unga damer med titlarna förste och andre byråassistent hade tagit rökpaus och satt i trädgårdsstolar utanför huset.

I denna kontorslänga fanns också in-

formationsavdelningen, som bestod av chef, redaktör och fotograf. Där var för tillfället aktiviteten tämligen låg: chefen läste P. G. Wodehouse, redaktören surfade på en onämnbart sajt och fotografen försökte som hjärngymnastikerinrasigsolskensregeln för exponering utan hjälpmedel.

Avdelningen för biokemi disponerade ett eget hus, även det inom synhåll för kansliet. Vid den biokemiska verksamheten åtgick stora mängder textilier, skyddskläder och annat, och man hade därför inrymt en tvättstuga i källarvåningen. Tvätten sköttes sedan ett tiotal år av en vaktmästare, som nu var utled på jobbet. Han var också av naturen lat. Dessa två omständigheter medförde att han regelmässigt överlastade tvättmaskinen, som dock hittills fungerat utan protester. Just denna dag skulle emellertid maskinens toleransgräns överskridas.

Vaktmästaren hade som vanligt laddat fem kilo för mycket, fyllt på tvättmedel, tryckt på "on" och sedan sjunkit ned på sin stol när han blev medveten om ett främmande ljud. Det lät som om någon slängt in en näve småsten i maskinens inre. Denne vaktmästare var emellertid ingen handlingens man, så han förblev sittande och uppgjorde hypoteser rörande missljudets orsaker. Snart fick han mer att tänka på, ty maskinen började även avge lukt och rök i icke obetydliga mängder. Nu insåg han till slut att hypoteser och teorier var otillräckligt för sakens lyckliga slut, så han a) öppnade fönstret och b) utlöste brandlarmet.

Kanslichefen brottades som bäst med nummerproblematiken, när han blev medveten om ett envist pinglande. Åtminstone kunde väl folk svara i telefon, för genom hans huvud när han reste sig och gick mot dörren. Efter ett par steg såg

***"Rök från B-källaren, varför?
Ingen eld börjar av sig själv,
alltså är den anlagd.
Men varför? Jomen självklart,
sabotage!"***

han ut genom fönstret och varseblev två saker, a) rök välldes ut genom grannhusets källarfönster och b) blinkande ljus från ett brandskåp, som också var upphov till ringandet. Till skillnad från vaktmästaren var kanslichefen emellertid något av en handlingens man, så han lyfte luren och ringde vaken.

– Vaktchefen, sade vaktchefen något yrvaket.

– Det är larm, sade kanslichefen, larm, larm, larm.

– Vadå larm, sade vaktchefen.

– Men larm för helvete, människa, det blinkar och ringer och så ryker det.

– Var ryker det, sade vaktchefen.

Kanslichefen hade nu blivit ordentligt varm.

– Det brinner som fan i hus B och ta nu och gör nånting, ring brandkåren eller polisen eller vad som helst. Ni har väl för helvete instruktioner?

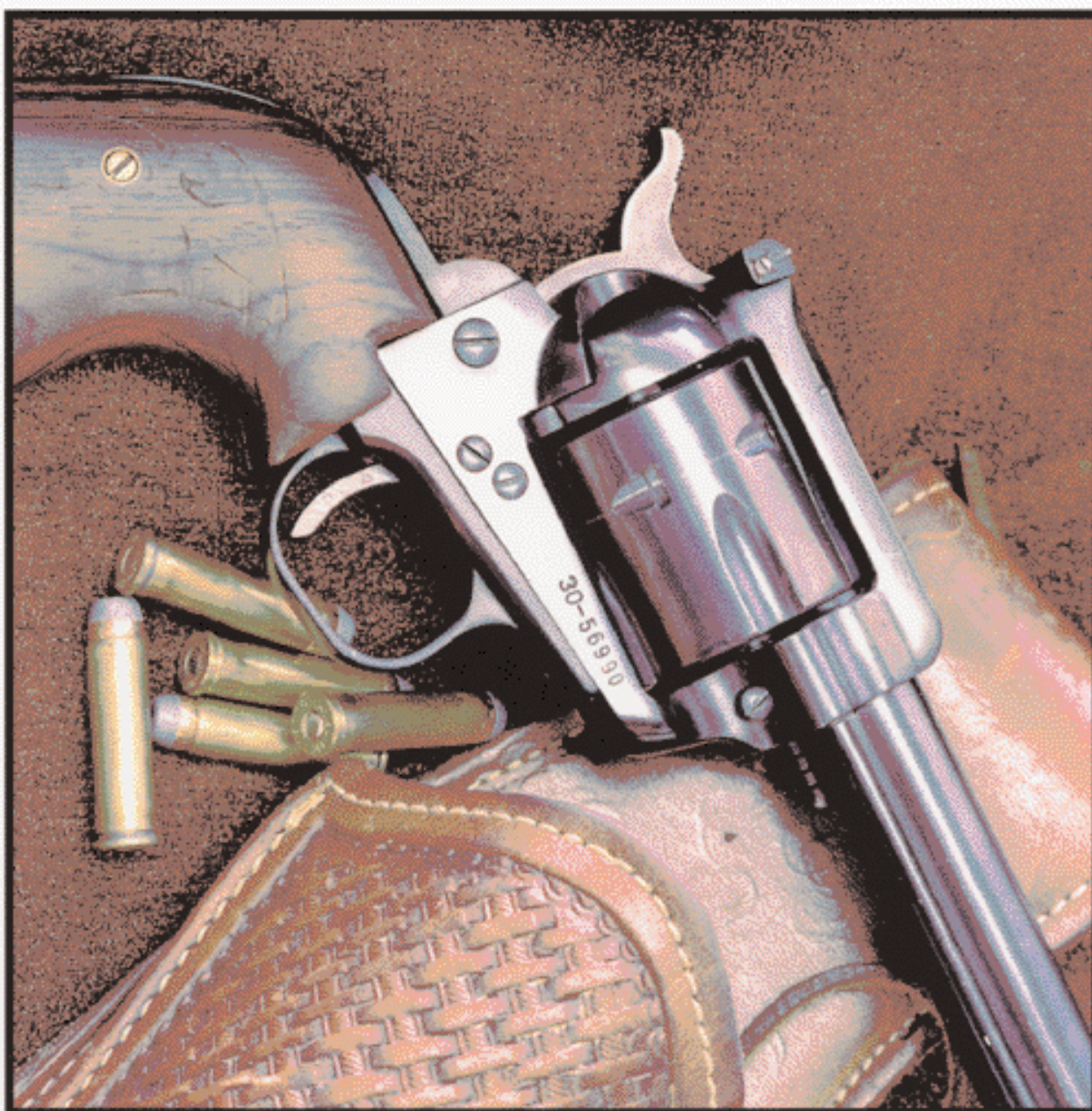
– Visst, sade vaktchefen och ringde av. Somliga småpåvar kunde väl ändå vara artigare, tänkte han, och dessutom var det säkert falsklarm.

Kanslichefens hjärna, lyckligen frikopplad från nummerproblemen, började nu skärskåda situationen på allvar. Rök från B-källaren, varför? Ingen eld börjar av sig själv, alltså är den anlagd. Men varför? Jomen självklart, sabotage! Han tvekade inför nästa steg i den obönhörliga logiken, men måste till slut se sanningen i vitögat. Det fanns helt enkelt ingen annan möjlighet: terrorist. En eller flera, kanske redan inne i själva kanslihuset. Vad göra? Kunde han stoppa en farlig terrorist? Han uppfylldes även av en ljuvlig dagdröm, vari han belystes av TV-lampor och manligt knapphändig refererade sitt tillfångatagande av en maskerad niding. Så vad göra? Han fick på sig sin Burberry och stoppade briarpipan i fickan.

– Halt eller jag skjuter skarpt, väste han och pekade med pipan mot sin spegelbild.

Lite senare stirrade de två byråassistenterna på sin kanslichef som närmade sig springande under vilda gester.

– Jag är GD, jag tar befälet, skrek han med rösten i falsett, gå omedelbart inomhus och stanna där.

– Men vad är det frågan om, sade den förste assistenten och tappade i häpenheten sin cigarrett.

– Det är röd beredskap och skarpt läge, fortsatte han, det är en terrorist på området. Inga frågor, gå in genast nu med det samma.

Och eftersom dessa damer var lydiga statstjänare gick de strax in i sitt hus.

Brandsignalen hade nu trängt fram till informationsavdelningen. Chefen lyfte blicken från Wodehouse och såg på fotografen.

– Det är visst nån sorts larm, sade han, förmodligen phoney, men gå och kolla i alla fall.

– Visst, sade fotografen och grep sin Leica.

En person med kännedom om stress-psykologi skulle ha haft en lätt uppgift om han hade ombetts beskriva kans-

lichefens tillstånd just då: tremor, mun-torrhet, svettning, ofokuserat tunnelseende och total oförmåga att tänka klart. Denne vikarierande GD var således inte i bästa form när han upptäckte fotografen, som lite vilset sökte motiv runt hus B.

– Stopp, skrek kanslichefen, halt, stanna, vem är ni, fotografering förbjudet, legitimera er, lägg ner kameran, jag skjuter.

Man måste förstå att fotografen vid denna harang blev något brydd.

– Men jag jobbar här, sade han något uppgivet. Känner du inte igen mig?

– Lögn, lögn, vrålade kanslichefen, jag har aldrig sett er förut, ni är terrorist. Lägg händerna på huvudet och gå före mig till vakten.

I sin lokal lade vaktchefen på luren med brydd min. Han hade just talat med en upprörd byråassistent som med bestämdhet hävdade att det fanns en terrorist på området. Just när han tänkte avfärda sam-

talet som kärringnonsens fick han syn på en egendomlig grupp som närmade sig. Främst gick institutionens fotograf med händerna på huvudet och efter honom kom en man med rufsigt hår och förvridet ansikte. Man såg tydligt konturerna av ett vapen under hans regnrock.

Vaktchefen flämtade till när han insåg att han för första gången i sitt liv måste hota en människa med ett skarp-laddat vapen. Han försökte föreställa sig att hans pistol var en Blackhawk magnum när han steg ut ur vaktlokalen och siktede på mannen i regnrocken.

– Freeze, terroristjäväl, freeze, röt han.

– Jag är tjänsteförrättande GD, sade regnrocksmannen med svag röst.

– Jaså är det du, suckade vaktchefen när han kände igen kanslichefen. Och så slutade terroristattacken mot FOT den här gången. ■

Elfsborg övar på framkant

Elfsborgsgruppen opererar i hela konfliktskalan och har uppfattat gräns höger rätt enligt alla högre chefer:

● Om inte olidlig så var spänningen ändå högst påtaglig hos bevakarna av Landvetters flygplats, den där tidiga morgonen i slutet av oktober. I det sakta tilltagande gryningsljuset hade de beordrats ut från tältförläggningarna till försvarsställningarna utefter tänkbara angreppsvägar. Toppmötet inne på flygplatsen med höga dignitärer från Europas stater fick inte störas. Soldaterna hade fått stor respekt för angriparna efter gårdagens skärmytslingar.

Minuterna släpade sig fram och oron, men även beslutsamheten växte hos den tillfälligt sammansatta tredje insatsbataljonen som dagen före omgrupperats från Göteborg.

Ont om ammunition

Från ett oväntat håll kom det första anfall – aggressivt och oemotståndligt. Soldaterna tvingades retirera, ammunition var en bristvara. Ny försvarslinje intogs i den snåriga terrängen. Ytterligare våldsam eld från angriparna som sporrade av framgången angrep med än större kraft. Ny omgruppering och ännu ett anfall från ett annat håll. Läget tedde sig ovisst och skyddsobjektet var hotat.

Bataljonen omgrupperade på

Strid i stadsmiljö övades vid Bockaryd.

Anfallet var mycket realistiskt.

lördagskvällen till Landvetters flygplats där ett stort internationellt toppmöte skulle hållas på söndagen. Läget var nämligen ytterst prekärt eftersom många av Europas stater var hotade av omfattande terroristangrepp. En smutsig bomb hade kontaminerat en större stad i Centraleuropa.

Hela konfliktskalan

B-styrkan som sammansatts av sju plutoner marscherade tidigt på söndagsmorgonen upp mot försvararnas sex. Striden blev kort och intensiv och många erfarenheter drogs. Truppförande

Generallöjtnant Claes-Göran Fant inspekterar insatsplutonernas anfall. Övningsledare David Ojamo förklarar förutsättningarna.

chef för insatsbataljonen Claes-Åke Henricsson bedömde läget tidigt så att han omgrupperade från sin upprättade stabsplats till en mobil uppehållsplats för att kunna kontrollera och leda styrkorna på ett säkert sätt.

Upplägget var att öva operationer i hela konfliktskalan. Som kuriosum kan nämnas att ett fingerat internationellt mekaniserat kompani med stridsfordon och gruppering inne på flygplatsen hade underställts Claes-Åke Henricsson. Den engelske kom-

panichefen samverkade kontinuerligt med den reducerade staben i ledningsfordonet.

Ständig utveckling

Övningsledare Bert-Erik Pousar:

– Övningen har gått bättre än förväntat. 730 personer och över 100 fordon. Vi kan lösa uppgifter här och nu och på hela konfliktskalan. Vi har viljan att ständigt utveckla oss både som individer och förband.

Ibland hörs kommentarer att Göteborgsgruppen har alltför bråttom i sitt arbete för stöd och hjälp för polis och samhälle och att man ligger för mycket i framkanten på utvecklingen. I den politiska verkligheten finns åsikter både till vänster och till höger beträffande gränsen om hur militären ska förhålla sig till samarbete med polisen.

– Vi är långt framme, säger Pousar. Under den gångna veckan har var för sig överste Boijesen, chef för Södra militärdistriktet, brigadgeneral Ekenberg, rikshemvärnschef, och generallöjtnant Fant fastslagit att Elfsborgsgruppen har uppfattat gräns höger rätt och förväntas fortsätta på den inslagna vägen.

Text & foto:

Peter Andersson

Den nyligen omorganiserade Göteborgsgruppen heter nu Elfsborgsgruppen och omfattar numera 2 500 hemvärnsmän och kvinnor och ledningen finns på Göteborgs garnison på Käringberget under Bert-Erik Pousar.

Nosen tar täten

● Nästan det enda som hörs i skogen är hundnosens sniffande när patrullen söker längs ett spår. Vi hälsar på gruppchefsutbildning med hund som genomförs under en helg i september.

Deltagarna kommer från hela länet för att lära sig hantera ett hundekipage på ett optimalt sätt. Alla är gruppchefer i hemvärnet och kan mycket väl få ett hundekipage sig underställt eller som en del av gruppen.

Hur det än är med den saken

Tyst! Lyssna! är nåt där?

så måste man veta vad man kan använda hundekipaget till och hur. Det får man lära sig på den

här kursen, allt från order till små praktiska övningsmoment. Kursen följs upp i slutet på no-

vember med en del två under vinterförhållanden. Alla gruppchefer är kund till hund.

– Hunden har ett överlägset luktsinne jämfört med oss människor säger övningsledaren löjtnant Lennart Hökpers. Som jämförelse kan nämnas att människan har cirka fem miljoner luktceller jämfört med schäferns 220 miljoner. Vid spårning så är hunden överlägsen och en tillgång för hemvärnet.

Text: PG Eklöf

Foto: Lennart Hökpers Dalregementsgruppen

Slutkrigat i Halmstad

● Fortsättningskursen strid i bebyggelse i FBU:s regi vid kursgården Tylebäck kan blir svår att genomföra i Halmstad i framtiden. FBU:s centrala kurser, både grundkursen och fortsättningskurserna, har genomförts i Halmstad under många år och varit populära bland många FBU-medlemmar. Nu hotas fortsättningskursen på grund av att det viktigaste övningsobjektet, den gamla Söndrumsgården ska rivas. Byggnaden är en mycket realistisk plats för att öva strid i bebyggelse. Den har kulisser med trasiga och söndriga fönster, dörrar och tak och är framförallt svår att genomsöka och säkra. Detta har gett en bra träning och färdighet för kursdeltagarna.

Några mil utanför Halmstad ligger Mästocka skjut- och övningsfält där det finns en gata med uppbyggda kulisser. Den ger dock som inte på långa vägar samma möjligheter att öva strid i bebyggelse.

Möjligheten till att skjuta med lös ammunition är också begränsade till vissa tider.

I årets fortsättningskurs deltog under en dag ett 60-tal hemvärns-soldater från Halland, Göteborg och Skåne i A- och B-styrkorna

**Text & Foto:
Roger Bengtsson**

Anläggningen ska rivas och SIB-kursen kan bli hemlös.

Officerare krigade i Stockholm

Ett 40-tal officerare ur Mellersta militärdistriktet och markstridsskolan analyserade praktiskt vilka problem som uppstår i stadsstrid när terrorn slår till.

● Klart! Skytten vid husknuten anmäler med uppspärrade ögon till sin gruppchef inför passagen av en gatukorsning. Gruppchefen ger order: Första omgången skyddar, andra omgången framåt. Övningen ingår i Mellersta militärdistriktets utbildningsfältövning i Stockholm som genomfördes vecka 43 under fyra dagar.

Dryga fyrtioalet officerare deltog i övningen vars syfte var att ge ökad kunskap om regler för insats vid skyddsobjekt i urban miljö. Karlberg var basen där överste Bengt Degerman berättade om bakgrunden till fältövningen.

Strid i bebyggelse kan övas var som helst bara det finns några hus. Mer utbildning krävs mot bakgrund av samhällets sårbarhet mot terrorattacker. Sist men inte minst läggs ett större ansvar att lösa det territoriella skyddet på hemvärnet, inte minst då strid i urban miljö säger Bengt Degerman.

Strid till fots

Ute i Karlbergsparken runt förädradsbyggnaderna övas sedan stridsteknik med stöd av officerare ur MSS. Den största skillnaden mot att strida i skog är att här har vi att tänka på den tredimensionella striden. Fienden kan finnas såväl i markplan, i byggnader, i källarplan som uppe på taken. Det medför att man måste ha 360 graders observation samt hög eldberedskap.

Gatorna i Vasastan är komplexa stridsmiljöer.

Dessutom är det viktigt att pipan följer blicken. Vi går också igenom hur man agerar vid sammanstöt. Det sker genom att kasta en rökhandgranat som skydd samtidigt som man genomför "blixtläs bakåt".

Legalitet

En av dom viktigare sakerna här är att vi ska befinna oss på säkert avstånd från väggen att vi kan vända inåt och ta oss bakåt mellan väggen och kamraterna.

Vi genomför en muntlig stridsövning längs Rörstrandsgatan med start i Vasaparken för att ta objekt i hitre delen av Karlberg. Längs gatan diskuteras olika scenarier som skulle vara möjliga i vårt spelade aktuella läge i Sverige. Om Rosenbad utsatts för sprängattentat eller vad som kan störa vår framryckning. Hela tiden kopplas det till vad vi kan och får göra. Det som kallas

legalitet. Den hela styrs med varsam hand av före detta polisen Rune Virdehed som är expert på området.

Från rum till rum

Ute på det gamla, till huvuddel övergivna sjukhusområdet vid Löwenströmska norr om Stockholm är momenten genomsök av byggnad och rensning av rum förlagda. Om detta med att framrycka längs gator är problematiskt med tanke på den tredimensionella striden är det inte ett dugg lättare att ge sig in i byggnader. Det är många problem man stöter på även inomhus. Komplext med alla rum som finns, fönster där man visar sig utåt, ta sig upp och ner för trappor och eventuell gisslantagning för att nämna några.

Här övas det med både handgranat och eldhandvapen.

– Handgranat. Jag rensar, du kastar! Är ett exempel på order/kommandon som vrålas ut inne i byggnaderna.

Som avslutning på fältövningen läggs tid på uppgifterna skydda och bevaka. Övningsområde är Kungsholmen. Inte minst närheten till S:t Görans sjukhus, dagis och kyrkor gör att man verkligen måste tänka sig för. Till hjälp finns "regler för insats", eller som det heter på engelska – Rules of engagement (ROE). Sätts ihop för varje insats man gör.

**Text & foto: PG Eklöf
Dalregementsgruppen**

G 63 blir trendsättare

● – En rejäl stridsskjutning med god fältmässighet som kommer att bli en trendsättare för mina fortsatta besök vid hemvärnsgrupperna i landet, sa den nye rikshemvärnschefen Roland Ekenberg vid sitt första besök vid Norrbottensgruppen, G63 i Boden.

– Insatsplutonen som var

truppen vid förevisningen gav prov på en bra och stark stridsskjutning och visade spets och framkant, sade generalen vidare.

Roland Ekenberg sa att hemvärnet går en positiv väg till mötes och detta främst beroende på de nya uppgifterna och organisationen. Ominriktningen

är efterfrågad av Försvarmakten och stämmer med det civila samhällets behov. Efter orkanen Gudrun, ett stort antal översvämningar och bränder har hemvärnet bevisats vara en bra resurs för samhället. Hemvärnet är ett starkt varumärke, sa Roland Ekenberg.

Göran Ahlman

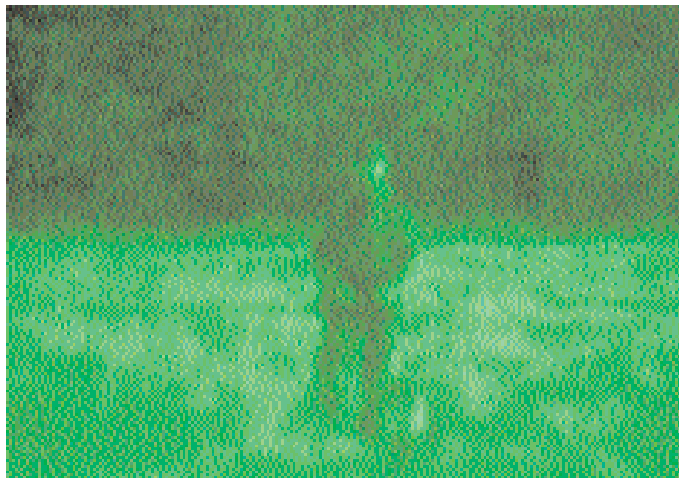

Spårspecial i Södermanland

● Nyrekryterade bevakningsekipage sattes på prov under Södermanlandsgruppens spårspecial. 14 bevakningsekipage varav sex nyrekryterade ekipage under utbildning hade hörsammat kallelsen till träningshelgen. Det var ett lyckat grepp och ett bra tillfälle att visa verksamheten i hemvärnet samtidigt som de nya blivande hundförarna får träffa sina blivande kompanikompisar.

Deltagarna fick prova olika miljöer. Från skog till spår på gräsvall och stubbåker till grusväg, asfalt, betong och kullersten. Även gamla spår provades och flera ekipage klarade av att spåra 18 timmar gamla spår.

När mörkret lagt sig plockades de nya bildförstärkarna G-117 fram och alla deltagare fick prova på den senaste tekniken för hundförarna i hemvärnet. Det

Så här bra ser man mitt i natten genom G-117, det senaste i teknikväg till hundförarna i hemvärnet.

är helt imponerande hur mycket bättre de är än de tidigare GN-1 och det är inga problem att läsa hunden eller ta sig fram i den svåraste terräng. Bildförstärkarna kommer att göra bevaknings-

ekipagen än mer nyttiga i förbandet genom att man nu kan se, höra och lukta sig fram i mörkaste natten.

Text & foto:
Bo Eriksson

Insatsförbanden visade upp sig

Sammanstöt med motståndaren.

● Gävleborgsgruppens insatskompaniledning och fyra insatsplutoner övade i centrala Söderhamn. Kompanichefen, major

Mikael Burstedt fick tillsammans med sina plutonschefer ett mycket bra tillfälle att utvärdera förbandets förmåga.

Övningsscenariot sträckte sig från svår kris till krig. Momenten under övningen var ledning i alla nivåer, sjukvårds- och transporttjänst, bevaka och skydda skyddsobjekt i urban miljö och genomsök av byggnader.

Övningen avslutades med strid i Söderhamns centrum. Ett stort antal civila följde skådespelet.

Övningen ägde rum i sämsta tänkbara väder. Regn, snö och kyla satte förbandet på hårda

prov. Trots detta genomfördes hela övningen i mycket positiv anda. B-styrkan som kom från Upplandsgruppen löste sina uppgifter på ett utmärkt sätt.

I övningen deltog 200 personer. Övningen följdes vid flera tillfällen av den lokala pressen, tre tidningar. Vi fick också uppmärksamhet i lokalradion.

Söderhamns hemvärnskompani passade på att rekrytera. Kompanichefen Claes Tängstedt var mycket nöjd med antalet personer som vill få ytterligare information om hemvärnet.

Text: Håkan Nordfors
Foto: P-E Krause

Stockholm vässat med rödpunktsikte

● Med ombeväpningen har hemvärnsbataljon Stockholm blivit Mälardalens vassaste förband, säger en nöjd major Jan Stenholm, Livgardet, när de sista kompanierna utrustades med

det nya vapnet och fortsätter:

– Jag har följt bataljonen under flera år och upplevt många kompanisammanslagningar som skapat effektiva kompanier som kan sättas in för försvar av flygfält, broar och för strid i ort och mörker enligt den typobjektsutbildning som genomförts vid Livgardesgruppen de senast åren.

text & foto:
Hanseman Calás

Major Jan Stenholm har under många år bevittnat kvalitetsökningen.

Utbildning med mervärde

● Diskussioner pågår om utvidgade möjligheter för Försvarsmakten att stödja polisen i kampen mot terrorister och andra hot. Idag kan militär insats ske genom regeringsbeslut. Många hemvärnsförband övar efter en sådan förutsättning.

MD-grupp BohusDal har under hösten koncentrerat sina fem hemvärnsbataljoner till två större tvådagarsövningar just med målet att skydda särskilda objekt, beredda att med vapeninsats bekämpa större terrorist- och sabotageverksamhet.

På bilden Åsa Trulsson, en av Dalslands insatsplutons tre kvinnliga soldater, under stridsverksamhet. Åsa har en tremånaders värnpliktstjänst i botten och har under hösten genomfört hemvärnets gruppchefsutbildning.

”Ett utmärkt sätt att samordna flera bataljoners utbildning och insatsförmåga” säger MD-gruppchefen, överstelöjtnant Karl-Göran Sundvall.

– Och kompetensmässigt får utbildningen ett mervärde om och när nya direktiv för insatser kan komma.

Hemvärnets redaktion var med när Dalslands, Göta Elfs och Vänersborgs bataljoner drogs samman i en A- och B-styrka. Närmare 300 hemvärns-soldater utvecklade förmåga att skydda, återta, uppta strid och hantera relationerna med civilsamhället.

Text: Lars Brink
Foto: Karl-Göran Sundvall
BD-gruppen

Bilden betyder något större

För att öka förståelse för en historisk händelse, så räcker det ibland inte med bara text. Precis som författarna säger: Bilden betyder något annat och större.

Bilden av Sveriges historia är skriven av tre akademiskt utbildade historiker vars grundidé var att hela tiden utgå ifrån bilden. En bild kan ljuga, utnyttjas och tolkas på så många olika sätt. Boken handlar om värderingar och ideal som en bild utstrålar. Det som är värt att diskutera, fotomässigt, är alltså hur den togs och varför.

Boken täcker 1900-talets händelser inom allt från ekonomi och kultur till försvar och religion. Boken innehåller flera skakande bilder som skotten i Ådalen, kvinnogruppernas nazistiska fikamöten, den detaljerade historien bakom JAS-planen som störtade, samt Bang och hennes krigsreportage.

Den klassiska bilden där en

svensk soldat vaktar ett tåg med tyska soldater är förstås inte utelämnad. Andra historiker reflekterar över bilden och påstår att den kanske inte alls symboliserar det vi tror. Det kan röra sig om transporter av tyska soldater efter kriget. Den innehåller detaljer som inte stämde överens med Tredje rikets bestämmelser. Det behövs mer av det här i boken. Trots att författarnas grundtanke var att just poängtera vikten av bilden, så känns det svagt. Författarna säger själva att boken "knyter en historisk händelse till en bild". Kruket är att i vissa av händelserna utgår texterna främst från själva den historiska bakgrunden, inte bilden. Det är inte alls fel, det är bara inte vad prologen beskriver.

Och jag förstår varför. Det måste vara svårt att tolka så gamla bilder, på ett smart sätt dra paralleller till den historiska perioden och samtidigt återberätta historien. Förutom tre akademiskt utbildade historiker hade det behövts kunniga fotografer med lika stor pondus.

Det är en bra idé och boken skulle kunna fungera perfekt såväl som en historiebok som en specialiserad bilderbok, vad nu författarna vill att den ska vara. Men boktiteln är lite vilseledande, kanske medvetet. Man borde helt enkelt lägga mindre vikt på orden bildmedia och komposition.

Återberättelserna är nog efterforskade – med en omfattan-

Boktitel: *Bilden av Sveriges Historia, Fyrtio sätt att se på 1900-talet*

Författare: Marika Hedin, Åsa Linderborg och Torbjörn Nilsson

Förlag: Wahlström & Widstrand
Cirkapris: 204 kronor

de källförteckning – och skulle kunna passa för en historiekurs i skolan. Den är även ett säkert kort för foto- och allmänt historieintresserade. Den snygga formgivningen och det originella greppet gör den klart läsvärd.

Malin Nilsson

Skarpsinnig analys av stridsvärdet

Denna pocketutgåva med underrubriken Nazitysklands invasion av Norge 1940 borde vara en nyttig läsning både för rikspolitiker och civila och militära myndighetspersoner. Beslutsfattarna i Norge uppvisade nämligen en förbluffande oberoende under det första invasionsdygnet.

Bokens huvudförfattarna har steg för steg analyserat förspelet till den tyska invasionen (Kodnamn Weserübung), invasionsfasen den nionde april, det senare slaget om södra och centrala Norge samt slutoperationen kring Narvik.

Av intresse är att författarna redovisar hur båda sidor värderar olika förbands stridsvärde. Märk väl, att det är första gången under andra världskriget som tyska och allierade förband hade stridskontakt.

Tyskarna hade i allmänhet en hög uppfattning om de norska förbandens skicklighet som skyttar och skidåkare, men den korta utbildningen lyste igenom

på flera sätt. Små förband bet ifrån sig väl, men större förband fungerade dåligt. De brittiska förbanden bedömdes ha låg moral och ofta lågt stridsvärde, de polska förbandens offensiva förmåga var försumbar och de franska trupperna var mycket försiktiga men metodiska när de angrep.

De allierade uppvisade en bristande offensiv förmåga och var uppenbart försiktiga i osäkra lägen. Tyskarna däremot agerade även under osäkra lägen och satte sina egna problem åt sidan. Detta förfarande ledde ofta till framgång och skapade stor förvirring hos de allierade. Tyskarna hade dock uppenbara fördelar: Åtskilliga förband hade stridserfarenhet från det polska fälttåget, de hade tyngre vapen (stridsvagnar), flygöverlägsenhet och tillät lägre förbandschefer att agera självständigt.

De allierade hade materialbrist (försumbar vinterutrustning, få tyngre vapen), obefint-

ligt flygunderstöd, och högre befäl hade problem med politisk halsstarrighet i England och Frankrike.

Det blev dock en tysk temporär seger. De allierade utvecklade på sikt allt bättre förband och en politisk samsyn som ledde till en totalseger.

Efter att ha läst dessa skarpsinniga analyser av politiska och militära beslut frågar man sig: Hur är stridsvärdet för det nya vassa Hemvärnet? Finns det plats för en debatt?

Hanseman Calås

Boktitel: *Den nionde april*

Författare: Niklas Zetterling och Michael Tamelander

Förlag: Historiska Media, 2005, ISBN 91-85057-95-9

Raketer för fredens skull

Comton Mackenzie, världsberömd för boken och filmen "Massor av whiskey" (som vi skrev om i Hemvärnet 2/2003) återkom senare med "Massor av raketer" vilken också blev en stor framgång i humor och förvecklingar. Nu finns också den boken på svenska genom översättaren Karin Westerlunds för-

sorg. I samma militära miljö men med det kalla krigets 1950-tal som bakgrund kan läsaren skratta åt en författare med en sällsynt förmåga att genomsöka myndighetsfloskler men också att fånga folklig humor.

Forsstena Förlag
www.forsstena.se

Lars Brink

"En soldat ger inte upp"

**Anders Ohlsson svarar
Torsten Vigre (nr 4/2005):**

Först av allt vill jag klara ut att jag responderar på artikeln och har inte gjort några som helst anspråk på att ta reda på någon bakgrundsinformation.

För det andra så kan man nästan tro att du är politiker då du i ditt svar flyttar fokus från det jag skrev om Teckomatorp till tyckande om mig och Malmö husarbataljon. Gör inte det, det verkar, i varje fall i mina ögon, oprofessionellt.

Jag håller helt med dig när du säger att man skall ta tillvara personalens intressen och önskemål.

Du skriver bland annat "I Teckomatorp utvecklades verksamhetsplan och utbildningsupplägg under sanktionerad försöksverksamhet tillsammans med personalen". Det hade kanske varit på sin plats att få lite bakgrundsinformation om vad det var för typ av försöksverksamhet ni bedrev och varför ni inte tilläts fortsätta med verksamheten.

Om det nu fungerade så bra i Teckomatorp varför valde då Försvarsmakten att inte fortsätta med verksamheten?

Vad det gäller demokrati så är väl baksidan av myntet att våra folkvalda bestämmer och vi har

att rätta oss efter deras beslut. Vid nästa val kan vi skapa opinion och kanske få in någon annan folkvald som vi tror mer på.

Att 140 av 160 slutade i samband med omorganisationen kan mycket väl vara ett uttryck för civillkurage.

Du skriver: "När man ser på bortfallet av personal runt om i landet sedan den senaste omorganisationen kan man fråga sig hur väl genomtänkt och förankrad den var." Här håller jag med dig, den var kanske varken förankrad eller fullt ut genomtänkt men den var, anser jag, nödvändig.

Stora brister i omorganisationsarbetet fanns nog överlag, även i det som senare blev Malmö husarbataljon. En bataljon som nu består av soldater som inte ger upp då de stöter på motstånd utan, (vilket är vara en soldats främsta adelsmärke) tar tag i och hanterar det som kommer i deras väg.

**Anders Ohlsson
ledarskapshandledare
Malmö husarbataljon**

Därmed är debatten om nedläggningen av Teckomatorps kompani avslutad i denna tidning.

Ulf Ivarsson

Soldaten vill ha ett lätt vapen

Är de nya soldaterna nöjda med ak 4 B? Jag tror att de jämför den med ak 5:an de är grundutbildade på. Är det klokt att bita sig fast vid ak 4:an, nu när man vill att hemvärnssoldater ska ut i utlandstjänst. Där kan det bli frågan om att uppträda

tillsammans med andra länders förband. De flesta av de länder Sverige samarbetar med har 5,56 mm som standard. Eller ska ak 4:an användas där också?

Jag vet att 7,62 mm-projektilen har vissa fördelar jämfört

med 5,56 mm men det är en fråga om utveckling. Som soldat så vill man helst ha ett lätt och väl fungerande vapen. Jag har själv använt ak 4 aktivt under tio år så jag känner väl till dess för- och nackdelar. Är det inte bättre att satsa på ak 5:an och ge detta va-

pen till alla soldater i Sveriges försvarsmakt oavsett vilken position eller vilken funktion de har. Tänker man vänta tills ak 5 har passerat bäst föredatomet också?

**Furir M. Väisänen
insatsplutonen i Dalsland**

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

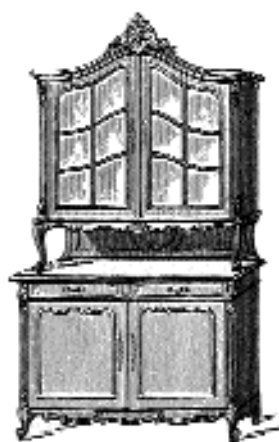
Adress:
Tidskriften Hemvärdet,
Debatt, 107 85 Stockholm

**Följ debatten på nätet:
www.hemvarnet.mil.se**

Kommentar till Inledaren i nr 3/2005: Hemvärnsrådets sammansättning

"Det är svårt att bli general, men lätt att vara det. Det är lätt att bli korpral, men svårt att vara det". Gammalt talesätt, korpralen eller gruppchefen är numera furir. Jag har aldrig hört talas om att en gruppchef eller menig valts in i något hemvärnsråd. Ändå är dessa kategorier de största inom hemvärdet. Rådgivande församlingar såsom hemvärnsråd bör väl återspegla populationen?

Så är icke fallet. Tidigare rikshemvärnschefen Alf Sandqvist var en gång inne på idén att man måste börja med att se över valberedningarna, så att inte gammal skåpmat slentrianmässigt serveras, eller att urval sker av Bussiga Klubben enligt "borsta mej på ryggen" – principen. Alf Sandqvists tankar hann aldrig komma längre, vi får ju

"... man måste börja med att se över valberedningarna, så att inte gammal skåpmat slentrianmässigt serveras ..."

inte behålla våra högsta chefer någon längre tid.

Kan den uteblivna representationen av gruppchefer och meniga bero på ointresse från deras sida? Till dess att jag överbevisats om motsatsen vill jag kategoriskt svara med ett rungande nej. Nya kvastar brukar sopa bäst, men råkar det komma väl påläst och idérika medlemmar till hemvärdet blir de inte sällan nedsabla av äldre kollegor med högre grad, livrädda för att bli omkörda i karriären. Duktigt folk hålls tillbaka tills de ger upp och avrustar.

Hög närvaro vid utbildning och övningar förutsätter engagerade, entusiastiska gruppchefer, men bra gruppchefer får sällan uppmuntran. Tyvärr. Hemvärdet i ett nötskal?

Per Sjöswärd

Hobbyrörelse eller användbara förband

Splitterskyddade fordon och obligatorisk övningsvecka. Krafttag måste tas om vi skall föra insatsförbanden in i framtiden.

Efter att under de senaste åren dels varit handläggare för insatsförbanden i länet dels den senaste tiden chef för hemvärnsinsatskompaniledningen i Östergötland har bågaren till slut runnit över vad gäller funderingar runt dessa förbands existens.

När man för några år sedan beslutade att differentiera tidsuttag och uppgifter för hemvärnsförbanden skapades grogrunden till det som vi i dag känner som hemvärnsinsatsplutoner och hemvärnsinsatskompaniledningar. För att visa att detta är hemvärnets "spetsförband" tillfördes materiel som blivit över efter andra krigsförbands reduceringar. Personalorganisationen i förbanden räknades ut efter hur många som kunde sitta trafiksäkert i de gamla terrängbilarna. Sambandsmaterielen fördelades efter vad arvet hade att erbjuda. Åta skulle förbandet kunna göra varför man tillförde en gammal traktorkärra. Sedan var man nöjd ett tag och tyckte att man tillfredsställt den unga personalkategorin inom hemvärnet som ville ha ökat utbildningsutbud och därtill också utökat antal utbildningstimmar.

Efter detta kom någon klok in-

divid på att man nog skulle ställa andra uppgifter till förbandstypen än andra hemvärnsförband. Här fanns ju en otrolig potential att lösa uppgifter av skiftande karaktär. Ett exempel är att förbanden skulle kunna klara att genomföra eskort. Lagstödet och skyddsnivån på terrängbil 20 och annat studerades synnerligen seriöst. Att man sedan internationellt använder ett splitterskyddat fordon för samma uppgift behövde man givetvis inte ta hänsyn till. Tekniken kunde anpassas till tgb 20 också. Förbandet skulle också kunna förflytta sig 30 mil på ett dygn för att lösa uppgifter i okänd terräng. Att kokkärran bara får rulla i max 30 kilometer i timmen ansågs inte vara något större problem.

För att verkligen markera att detta är ett viktigt hemvärnsförband beslutades i Mellersta militärdistriktet att en yrkesofficer måste vara chef för insatskompaniledningen.

Jag raljerar givetvis i denna text om nu någon trodde något annat.

Nu har vi snart kommit till vägs ände där krafttag måste tas om vi skall föra denna typ av förband in i framtiden. Vi har en stor tillgång i den personal som ställer sin fritid till förfogande. De måste få uppgifter och organisation anpassad efter den för många som efterfrågas. Vi kan inte inbilla oss att vi är ett förband som kan allt med det vi har i dag. Terrängbilarna har några år kvar att leva. Därefter måste nå-

saken mycket bättre, men mer kan göras. Tror för egen del att ytterligare sammanslagningar stundar inom de närmsta åren. Allt för att effektivisera och nyttja tillgängliga resurser fullt ut. Kanske man borde titta lite på hur övriga försvaret är organiserat, alltså grundorganisation (utbildningsplattformar) i förhållande till krigsorganisation. Det man har och det man gör känns naturligt just för

"Vad är det då som krävs för få skutan på rätt köl?"

gon annan fordonstyp till. Detta tillfälle som torde inträffa runt år 2008 kunde tjäna som ett bra avstamp in i framtiden.

Vad är det då som krävs för få skutan på rätt köl? Jag har inte alla lösningar men något kan jag kanske tillföra liksom andra hungriga debattörer som jag gärna läser i kommande nummer. Här är några tankar om i vilken ordning detta skulle kunna genomföras (och borde genomföras):

- Fastställ vilken chef (nivå) som efterfrågar dessa förband
- Fastställ vilka förmågor förbanden skall ha (kan mycket väl vara olika över landets yta)
- Skapa en personell organisation som klarar att lösa uppgifterna
- Tillför fordon och materiel i övrigt efter kraven
- Utvärdera enskilda tjänstegrenars förutsättningar att fungera
- Utbilda mot efterfrågade förmågor

Under denna process måste försök genomföras som hålls samman centralt av rikshemvärnschefen. Därför måste rikshemvärnschefen skapa en organisation med flera handläggare som hanterar frågorna. Det bor-

de vara viktigare att ha officerare i en utvecklingsavdelning som leder detta steg in i andra generationens hemvärnsinsatsförband än i någon annan befattning.

Förbandet måste få kosta pengar, kanske skall det ske på övriga hemvärnsförbands bekostnad. Är det bra att smeta ut pengar på en stor betald hobbyrörelse eller skall vi skaffa förband som är användbara för samma pengainsats? Hur många län har i dag hemvärnsbataljoner värda namnet? Vad kostar dessa bataljonsledning?

Om insatsförbanden är framtidens hemvärnsförband så satsa kraft, krut, pengar, ja vad ni vill och visa detta.

När det sedan gäller utbildning så måste man inte vara läst till kvällar och helger. Varför inte kalla in dessa förband till sammanhängande utbildning en till två veckor per år. Då kan vi säga att förbandet får någon form av kvalitetsäkring. Att ersätta förlopad arbetsinkomst fullt ut är då en förutsättning. Allt annat är en skymf mot den enskilde.

Vill bara avsluta med att namnet hemvärnet bör raderas från vår ordlista så att denna nya förbandstyp slipper lida av det arv namnet medför.

Tacksam för en livlig debatt i ämnet så att det händer något som driver utvecklingen framåt.

Jan Söderlund
chef för Östgöta
hemvärnsinsatskompani-
ledning, Livgrenadjär-
gruppen, Linköping

Kommentar till Jan Söderlund: Synnerligen tankvärd artikel. Vad gäller bataljoner värda namnet förmodar jag att du avser personaltäthet samt antalet övade timmar per person och år. Håller med dig i det mesta och tror att rejäla omorganisationer i förband och utbildningsupplägg kommer att krävas för att få en produkt värd satsat kapital. Den nu pågående omorganisationen har gjort

stunden, men om man omprövar allt och sätter in i nya sammanhang så kanske man kommer fram till helt nya slutsatser. Är det optimalt med en fredsoorganisation i nuvarande form? Kunde det sett annorlunda ut? Hur är Försvarmaktens insatsorganisation uppbyggd i övrigt. Hemvärnet är organiserat som svunna tiders brigader med fasta klotsar och element. Att utbilda mindre enheter som skall

kunna sättas in i behovs- och uppdragsbaserade förband är ju Försvarmaktens nuvarande metod. Kan det vara en modell för hemvärnet? Att alla hemvärnsförband skall vara allt i alllo kanske är en nackdel? Vi måste utvecklas för att ha något att ge i framtiden.

Petri Sjöstedt
Båda inläggen har tidigare publicerats på Läsarnas forum på internet.

Vi vill inte särbehandlas

Vi är två kvinnliga hemvärns-soldater som skulle önska ett mer könsneutralt, korrekt och professionellt mottagande ute på förbanden och kurserna. Vi vill kunna röra oss i manliga miljöer utan att få skamliga förslag, närgångenhet och kommentarer om att vi är lika duktiga som vi är söta.

Gentlemannamässighet hör till de militära koderna tycker vi. Ni gubbar som är tveksamma till hur ni skall bemöta oss kan vi meddela att positiv som negativ särbehandling är förnedrande. Vi är inte i försvaret varken för att hävda oss gentemot er eller för att ragga. Vi tycker även det är överflödigt att vid uppställningar hälsa "God morgon hemvärnsmän- och kvinnor." Varför poängtera att vi är kvinnor? En sjuksköterska är en sjuksköterska oavsett kön, en spade är en spade, en hemvärnsman en hemvärnsman. Vi är alla soldater och kamrater på lika villkor. Vi gör själva vårt bästa för att leva upp till koderna och vara korrekta i tjänsten, som till exempel att inte kalla varandra vid förnamn.

Vi önskar också att ni tjejer som inte uppträder på ett respektabelt sätt skall göra det så att vi slipper lida för det. Respektera männen liksom er själva.

Vi tillhör lyckligtvis Älvsborgs insatskompani som är ett föredömligt förband på många områden och behandlar alla lika. Vi har många goda erfarenheter av militära gentlemän och det är

"En sjuksköterska är en sjuksköterska oavsett kön, en spade är en spade, en hemvärnsman en hemvärnsman."

inte er vi vänder oss till, utan de undantag som bekräftar regeln. Låt uniformen visa vad vi alla är – nämligen soldater.

Gustafsson och Olsson,
Älvsborgs insatskomp
1 grp 1 plut

Diskriminerande särbehandling

Jag är adjunkt vid Stenbergaskolan i Ljusne i Söderhamns kommun. Jag är också chef för Söderhamns hemvärnskompani. Vid löneförhandlingar med min rektor menar denne att mitt engagemang i hemvärnet är en negativ faktor i sammanhanget. Varje facklig förtroende-

man har skydd och stöd i den fackliga förtroendemannalagen. Finns något lagligt skydd för hemvärnspersonal, om dessa utsätts för diskriminerande särbehandling på grund av att de tar på sig ett för samhället viktigt uppdrag?

Claes Tångstedt

Inför pliktiga repövningar

Utbildningsnivån på hemvärnsmän är mycket varierande, det vet alla om men ingen gör något åt det. Jo man pratar och tjuatar om att soldaterna skall komma på övningar men det blir därvid.

Jag tror personligen inte att man får någon ordning på detta förrän man:

1. Gör kontrakten bindande, pliktiga. Har man skrivit på så måste man komma på beordrade övningar.
2. Skriver om lagarna så att hemvärnsmän inkallas på samma sätt som vi förr gjorde reputbildningar. Och då skulle man kunna göra hela årets utbildning i ett svep.

Beredskapsstyrkan, pluton och kompani har en bättre närvaro och ett kontrakt som knyter soldaterna fastare till förbandet. Beroende på att de plockat russen ur kakan.

Men vill man ha resten av hemvärnet kvar och få någon utveckling till stånd måste man tänka om. Förslagsvis enligt ovanstående.

Lars Hallén
f d kompanichef
Lidingö

"Beroende på att de plockat russen ur kakan."

Försvarsförmågan avvecklas vid nyår

Under många år har Sveriges territoriella försvar byggts upp av militärdistrikten och tidigare av försvarsområdena. Nätverk har lokalt och regionalt byggts mellan Försvarsmakten och samhället. Samverkan mellan Försvarsmakten och samhället har kunnat ske på ett mycket bra sätt. Personkännedom har underlättat Försvarsmaktens insatser. Olika hot och inträffade händelser har kunnat avhjälpas och samhället har fått stort stöd. Betyget har oftast varit mycket bra från kommuner, räddningstjänst, polis och enskilda som drabbats.

Den senaste stora insatsen skedde i samband med orkanen Gudrun i januari 2005. Då skedde den största militära "skarpa" insatsen i Sverige sedan andra

världskriget. Södra militärdistriktet löste uppgiften på ett mycket bra sätt enligt länsstyrelser, kommuner och Sydkraft. Nu har Göran Perssons regering föreslagit att militärdistrikten skall läggas ned till nyår. Sverige kommer från och med januari 2006 inte att ha något fungerande försvar i Sverige. Utomlands fortsätter dock Försvarsmakten att lösa sina uppgifter på ett bra sätt.

I Sverige avvecklas den militära territoriella förmågan från och med den 1 januari 2006. Försvarsmakten kan inte under överskådlig framtid lösa några betydelsefulla uppgifter i Sverige. Vad tycker skattebetalarna om det?

Lars Björk

Svårt att se vem som är chef

Det är svårt att förstå systemet med gradbeteckningar till höger och vänster. Furirer som chefar över kaptener. För en före detta yrkesofficer som haft ett annat system att anpassa sig till i många år måste det kännas som rena rama kaoset att stiga in i hemvärnet. Vem är chef? Det borde vara möjligt att se på en kragspiegel för att kunna förstå vem som är chef. Om en tillde-

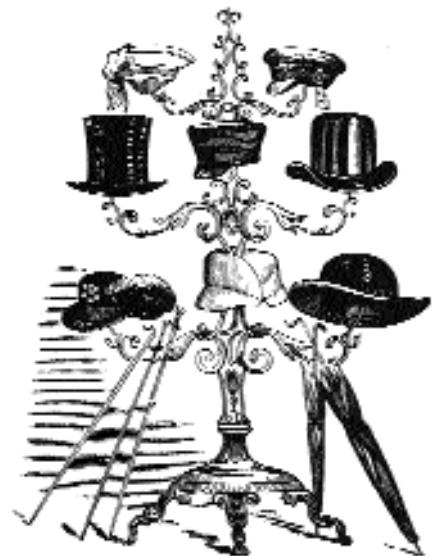
lad grad skall vara beständig trots att man går ner i befattning, borde man utforma ett system som bibehåller personalens grader men tydliggör vem som har chefsbefattning.

I vårt kompani slog vi ihop våra kloka huvuden och enades om att följande kunde vara lämpligt: Den personal som innehåller chefsbefattning bibehå-

ler nuvarande kragspiegel. Personal som har grad men ej innehåller chefsbefattning bär kragspiegel modell vit. Alltså den kragspiegel som tilldelas chef i officers tjänsteställning till exempel fältartisterna eller annan fackpersonal som tillfälligt tjänstgör inom FM i chefsbefattning. Alternativt kan färgat band, typ facktecken bäras på kragspiegeln för att tydliggöra chefsskapet. Detta torde på ett enkelt sätt få lite ordning på röran utan att för den sakens skull degradera människor som kämpat för att få den grad de har.

Då jag är en ivrig förespåkare av öppna debatter emottages synpunkter från alla läger med det varmaste.

Petri Sjöstedt

"I vårt kompani slog vi ihop våra kloka huvuden ..."

Arbetsbrist för ÖB

När nu det av riksdagen antagna försvarsbeslut m/2004 kringgäts i budgetförhandlingarna av regeringspartiet och de regerande partierna kommer vi bara att få ha tre artilleripjäser

kvar. Vore det då inte dags att säga upp ÖB på grund av arbetsbrist?

Det finns ju inte något försvar att föra befäl över längre.

Per S

Historien bakom en tavla i högvaktsflygeln

Arne Nordh, från Falköping stod 1996 som vaktsoldat vid Logården på Stockholms slott. Då togs ett fotografi som blev förlaga till en oljemålning som nu hänger i matsalen i högvaktsflygeln. Det var tänkt som en liten akvarell i A4-storlek men växte till en oljemålning för att skänkas till kungen. "De behöver få in lite hemvärnsanda här", säger Arne. Bara de som går högvakten får se tavlan där den hänger i matsalen.

En annan värld

Konstnären är Göran Löfving som är känd djur- och landskapsmålare från Hornborga i Falköpings kommun. Göran hade aldrig målat av en militär tidigare. Det var en annan värld att måla i och krävde ett nytt språk i bilden som var spännande

och kändes intressant. Göran säger att fåglarna i tavlan blev en nyckel in i tavlan för honom. Olivkvisten i duvans näbb ger hopp om en fredligare värld. Det finns små poänger som man bara kan se när man kommer nära tavlan, till exempel staketet på flygelns tak.

Krympt soldat

Underlaget är alltså ett fotografi men konstnären gör tillägg som berättar en egen historia eller tar sig friheter som att krympa en lång vaktsoldat (197 cm) till proportioner som "stämmer bättre" med vaktkuren. Göran säger att när han tecknade upp bilden så kändes det som att den skulle utvecklas till en oljemålning. Arbetet med tavlan började 2002 och avslutades i maj 2003.

Tavlan överlämnades till

Framför målningen står Arne Nordh och konstnären Göran Löfving.

kungen i samband med högvakten den 16 september 2003. Det var också första året som hemvärnsmusiken från Skaraborg deltog och i år var det dags igen. Denna hemvärnsmusikkår är certifierad för högvakt och figurmusik.

Tavlan är i sin tur förlaga till

det nuvarande högvaktsdiplomet för Skaraborgs hemvärn.

Man hade hittat gamla diplom i en hylla. När de tog slut fick Arne Nordh en ny idé om utformningen.

Högvaktsrekryterare

Arne Nordh har gått nio högvakter sedan 1996 varav fem år som vaktsoldat och fyra som kommandant. Han har varit och är en intensiv högvaktsrekryterare de senaste 4-5 åren. Det är ett mycket svårt men intressant uppdrag. Det gäller att vara ute i god tid och även om alla först lovar att ställa upp är det ett hårt slit att få fullt lag till slottet i Stockholm. Arbetet inför årets högvakt inleddes redan 2004 och så snart Arne kommer hem till Falköping så börjar förberedelserna inför 2006 års högvakt i september.

Text & foto:
Irma Palm

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig,

trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din militär-distriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

Glömda högvakten är viktigast

På Drottningholm är det extra noga att högvakten är skärpt, motiverad och kan instruktionerna.

Troligtvis första kvinnliga avlösningsskiftet på Drottningholm? Sara Hardingz från Linköping är äkta sergent, PB-utbildad vid S 1 i Enköping. Hon avlöser Ola Modig från Motala.

Sedan 1981 bor kung Carl XVI Gustaf med familj året runt på Drottningholms slott. Miljön skulle vara lämpligare för kungabarnen att växa upp i än inne i Stockholm med hård trafik, buller och utsläpp. Därmed uppstod behov av permanent högvaktsstyrka på Drottningholm. Tyvärr får högvakten på Stockholms slott en mer glamorös prägel medan Drottningholmsvakten ibland betraktas som ett B-lag, lite i skymundan.

Ingenting kan vara mera fel. Vi lever inte kvar i den gamla goda tiden då hot från terrorister, kidnappare och grov kriminalitet nästan inte fanns. Förutom attentat kan kungafamiljen bli utsatt för närgångna journalister, turister och nyfikna. För kungafamiljens personliga säkerhet svarar Säpo, medan högvaktsstyrkan, som närmast lyder under ett av Garnisonsavdelningens befäl, är tentaklarna utåt. Skulle "fara i dröjsmål föreligga" gäller givetvis skyddsvaktinstruktionen med egen och andras nödvärnsrätt, men normalfallet

Utanför postställe nr 3. "Avlösning framåt – marrrrsch!"

vid en incident är att posten i första hand löser problemet själv och vid behov påkallar hjälp från patrullen eller eget befäl. I vissa lägen kopplas garnisonsbefälet in och då är det denne som har direktkontakt med polisen.

Artigt och korrekt

På Stockholms slott kan incidenter av kategorin skanderande demonstranter, fyllerister som kissar på fel plats, enstaka bråkstakar och bubblande tvättmedel i fontänerna förekomma, men skulle det inträffa något riktigt allvarligt så blir det ute på Drottningholm, med lång utryckningstid för polisen. Därför är det extra viktigt att Drottningholmsvakten är skärpt, motiverad och kan instruktionerna, samtidigt som den inför de otaliga turisterna representerar Sverige och skall uppträda artigt och korrekt. Frågor om visningar av slottet och öppethållande förekommer ofta. Självagen kan det komma närgångna fritidsbåtar och vattenskoteråkare som

gör det till en sport att köra innanför avspärrningsbojarna.

För en Drottningholmsvakt ur ett GU-förband gäller bussresor direkt till och från Drottningholm, men när hemvärnet svarar för högvaktstjänsten kan Drottningholmsvakten få marschera till musik genom huvudstaden tillsammans med Stockholmsvakten. Drottningholmsstyrkan försvinner efter genomdragnings och första "ryck in – marsch!" Man tar bussen till Drottningholm, med smygavlösning för att avgående vaktstyrka skall få resa hem utan dröjsmål. Annars finns det numera en stilig på- och avgångsceremoni med överlämning av tretungad fana utanför Drottningholms slottsteater. Nästan enligt mönster från Stockholms slott. Men – som en dansk turist påpekade – det fattas musik.

Svarbegränsat förbud

Förläggning, vaktexpedition och matsal finns i byggnadslängan som högvakten delar med trädgårds- och parkkötselavdel-

ningen. Maten kommer i halvfabrikat, berättar Yvonne Fors, ansvarig för mathållningen, det finns inte utrymme för färskt råvaror. Men matsedeln komponerar hon och hennes kollega själva, och ambitionen är att maten skall vara snäppet över vad som serveras på Stockholms slott. Byggnaden är skyddsobjekt, med dithörande icke förhandlingsbart fotograferingsförbud. Att soldaterna inte får ta en bild av sina kompisar inne i matsal och dagrum är grinigt och svarbegränsat. Genom tillmötesgående från garnisonsbefälet, lt Joachim Sköldberg, fick tidningen tips om var det gick att ta bilder från verksamheten utan att det kolliderade med Säpos direktiv.

Min slutsats är att högvakten på Drottningholms slott är viktigare än den på Stockholms slott. Där skyddar man kulturhistoriska föremål, medan vakten på Drottningholm svarar för människors säkerhet.

**Text & foto:
Per Sjöswärd**